

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньо-професійною програмою **Фінанси, фінансовий менеджмент**
та страхування
(назва програми)

на тему: **«Фінансова стійкість страхової компанії»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка 41 **ФФБС**
Щур Вікторія Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Ст.викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Бондаренко Павло Валерійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	6
1.1 Поняття фінансової стійкості страхової компанії.....	6
1.2 Теоретичний підхід до оцінки фінансової стійкості страхової компанії...	12
1.3 Аудиторський підхід до оцінки забезпечення фінансовою стійкістю страхової компанії.....	18
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПАТ «СК «АРХ».....	29
2.1 Методичний підхід до оцінки фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»....	29
2.2 Оцінка ліквідності та платоспроможності ПАТ «СК «АРХ».....	42
2.3 Аудиторська оцінка фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ».....	49
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПАТ «СК «АРХ».....	56
3.1. Зарубіжний досвід підходів підвищення фінансової стійкості страхових компаній.....	56
3.2. Рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»	60
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Страховим компаніям, в умовах нестабільного економічного та правового простору України, на основі зростання вимог до платоспроможності страховиків, важко забезпечувати свою фінансову стійкість. Діяльність значної їх частини характеризується фінансовою нестійкістю, що пов'язано часто не стільки з нестачею фінансового забезпечення, скільки з хаотичністю управління ними та підходами до їх оцінки.

Задовільність стану фінансової стійкості страхових компаній позитивно впливає на підвищення довіри як потенційних клієнтів компанії, так і постійних користувачів страхових послуг. Це, в свою чергу, гарантує як розвиток безпосередньо страхових компаній, так і фінансового ринку в цілому.

Тому розробки підходів до оцінки фінансової стійкості страхових компаній, які б давали об'єктивну характеристику і одночасно враховували індивідуальні особливості компаній та потреб потенційних клієнтів, залишається актуальною темою досліджень.

Проблемам вивчення поняття фінансової стійкості страхових компаній приділяється увага багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Поняття фінансової стійкості страхових компаній та методики її оцінки висвітлені в працях М.В.Балицької, О.О.Гаманкової, Н.М.Добош, О.С.Журавки, О.Землячової, В.М.Олійника, Н.В.Ткаченко, Л.В.Шірінян та багатьох інших.

Наголошуючи на вагомості результатів досліджень зазначених авторів, доцільно зауважити, що подальшого вивчення потребують практичні питання дотримання та удосконалення забезпечення фінансової стійкості страховими компаніями, виокремлення та оцінка елементів впливу на формування фінансової стійкості страховика.

Метою даної роботи є рекомендації з підвищення рівня фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ».

У процесі написання кваліфікаційної роботи вирішуються такі **завдання**:

- розглянути поняття фінансової стійкості страхової компанії;
- охарактеризувати теоретичний підхід до оцінки фінансової стійкості

страхової компанії;

- охарактеризувати аудиторський підхід до оцінки забезпечення фінансовою стійкістю страхової компанії;
- надати методичний підхід до оцінки фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»;
- оцінити ліквідність та платоспроможність ПАТ «СК «АРХ»;
- провести аудиторську оцінку фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»;
- охарактеризувати зарубіжний досвід підходів підвищення фінансової стійкості страхових компаній;
- надати рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ».

Об’єктом дослідження процес оцінки фінансової стійкості страхової компанії.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають при операційної, інвестиційної та фінансової діяльності ПАТ «СК «АРХ» .

Методи дослідження. При виконання кваліфікаційної роботи використовувались наступні методи: метод теоретичного узагальнення при визначенні сутності, метод аналітичних коефіцієнтів, горизонтальний аналіз, аналіз абсолютних і відносних показників, зрівняльний аналіз при визначенні основних тенденцій динаміки ПАТ «СК «АРХ», Office 2021, Excel 2021 при проведенні моделювання, фінансовий аналіз рейтингових електронних журналів, двохфакторне регресійне модулювання при розробленні рекомендацій щодо майбутній фінансовій стійкості ПАТ «СК «АРХ».

Інформаційну базу дослідження складають наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів з теорії страхового ринку; наукові та практичні дослідження з питань здійснення страхових операцій, законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність страхових компаній в Україні; звітні дані діяльності ПАТ «СК «АРХ»; науково-методична література; матеріали періодичних видань, дані Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра

складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи - 82 сторінки, 14 з яких - додатки. Основний зміст викладено на 62 сторінках, із них розміщено 22 таблиці, 11 рисунків. Список використаних джерел складається із 45 найменувань.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано тези «Економічна сутність дефініції «Фінансова стійкість страхової компанії»». *XXII Міжнародній науково-практичній конференції «Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях» (25-26 квітня 2024 р.)*. Одеса. ОНЕУ, 2024.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Поняття фінансової стійкості страхової компанії

Фінансова стійкість страхової компанії відіграє важливу роль у забезпеченні її довгострокового відтворення та прибутковості. Ця здатність полягає у здійсненні діяльності, спрямованої на розвиток, зберігаючи баланс між своїми активами та пасивами в мінливому середовищі. Досягнення фінансової стійкості вимагає ефективного управління грошовими коштами та джерелами їх фінансування, включаючи власний і позиковий капітал.

Сьогодні фінансова стійкість – комплексне поняття, яке охоплює ресурсний потенціал страхової компанії, її фінансовий стан, залежність від внутрішніх і зовнішніх чинників, здатність забезпечити ефективну діяльність, залишаючись платоспроможною. Фінансова стійкість стає ключовим критерієм планування діяльності, впровадження інноваційних технологій і відображає рівень ризику в бізнес-операціях.

Виділяють чотири типи фінансової стійкості страхової компанії, характерні для нормального фінансового стану, а третій і четвертий типи – для нестабільного та кризового станів представлено в таблиці 1.

Таблиця 1.1

Види фінансової стійкості

Фінансова стійкість страхової компанії			
I тип абсолютна	II тип нормальна	III тип нестійкий фінансовий стан	IV тип кризовий фінансовий стан
Абсолютна ліквідність	Нормальна ліквідність	Недостатня ліквідність	Високий рівень недостатку ліквідності
Поточна і перспективна платоспроможність		Періодична платоспроможність	Критична неплатоспроможність

**Джерело створено автором згідно [6]*

Зовнішнім проявом фінансової стійкості є фінансовий стан страхової компанії, який визначається рівнем ліквідності активів страхової компанії. Одним із перших кроків є визначення фінансового стану - це аналіз фінансових звітів страхової компанії. Баланси, звіти про доходи та звіти про ліквідність надають інформацію про фінансові показники та платоспроможність. Через призму цих звітів визначається прибутковість, ліквідність, фінансова стійкість та інші фактори, що визначають конкурентоспроможність. Оцінка прибутковості, ліквідності та стійкості може дати вам уявлення про те, наскільки швидко страхової компанії може досягти своїх стратегічних цілей. Важливим показником ефективності діяльності страхової компанії є рентабельність.

Розрахунок рентабельності валового прибутку та маржі чистого прибутку дозволяє визначити, наскільки ефективно використовуються ресурси для отримання прибутку. Він визначає, чи зможе бізнес конкурувати на ринку та залучати інвесторів. Враховуючи конкурентний характер бізнесу, страхові компанії повинні постійно оптимізувати свою діяльність для досягнення максимальної прибутковості.

З іншого боку, ліквідність показує, чи готовий бізнес погасити борг і забезпечити платоспроможність у будь-який момент. Він визначає, як швидко компанія перетворює активи на готівку. Аналіз коефіцієнта поточної ліквідності та швидкої ліквідності допомагає визначити, наскільки ефективно керівництво управляє оборотним капіталом і забезпечує стабільність фінансової діяльності.

Оцінка фінансового здоров'я бізнесу є критичним етапом управління бізнесом. Це створює можливість виявити сильні та слабкі сторони страхової компанії, визначити стратегічні пріоритети та забезпечити стабільний розвиток. У цьому дослідженні ми розглянемо різні аспекти оцінки фінансового стану та їх вплив на бізнес-процеси. Він повинен включати аналіз ризиків, з якими стикається бізнес, без якого він є неповним. Розуміння можливих загроз дає змогу розробляти стратегії управління ризиками та адаптувати ваші бізнес-плани до змін ринку. Ризики можуть виникати через зміни в економічному

середовищі, економічні зміни, політичні фактори тощо. Розробка стратегії управління ризиками необхідна для забезпечення стійкості бізнесу та підтримки його конкурентоспроможності.

Для систематичного та комплексного аналізу фінансового стану страхової компанії необхідно використовувати різноманітні аналітичні методи та прийоми. Це полегшить критичну оцінку статичних моделей страхової компанії за певний період і динамічних фінансових показників за кілька періодів. Такий підхід дозволяє виявити «слабкі ланки» фінансової діяльності та визначити ефективні шляхи оптимізації фінансових ресурсів та їх раціонального розміщення.

Одним із ключових елементів успіху є прозорість фінансової звітності та відкритість у взаємодії зі стейкхолдерами. Інвестори, партнери та співробітники мають право на отримання правдивої інформації. Відкритість допомагає зміцнити довіру та доброзичливість із зацікавленими сторонами.

Управління фінансовими результатами страхової компанії в сучасному розумінні також є однією з основних складових системи управління, враховуючи швидкозмінні економічні реалії та інноваційні розробки у сфері менеджменту. Використання напрямків фінансового менеджменту, принципів, механізмів реалізації, пріоритетів, тощо робить можливим індивідуальне управління тим, чи іншим суб'єктом підприємництва. Використовуючи всі переваги певного управління галуззю, можна мінімізувати його недоліки та запроваджувати нові форми організації фінансової роботи.

Перш ніж заглиблюватися в унікальну важливість фінансової стійкості для страхових компаній, важливо встановити фундаментальні теоретичні та методологічні принципи, які лежать в основі аналізу фінансової стійкості. Фінансова стійкість є повсюдним поняттям у сфері фінансової оцінки для всіх видів бізнесу, що працює в ринковій економіці.

Суперечливість цього поняття помітна як у науковій, так і в практичній літературі. Серед дослідників немає консенсусу щодо фундаментальної природи фінансової стійкості. Отже, різні автори мають різні тлумачення, що призводить

до розбіжностей у підходах і стратегіях підвищення фінансової стійкості компаній. Повний огляд поняття «фінансова стійкість», описане різними вченими, можна знайти в таблиці 2.

Таблиця 1.2

Поняття «фінансова стійкість підприємства» у працях вчених

Автор	Визначення поняття «фінансова стійкість підприємства»
Г.В. Савицька [45, с. 356]	Здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливому внутрішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику
Н.А. Мамонтова [29, с. 3]	Економічний стан підприємства, за якого забезпечуються стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації
М.Я. Коробов [24, с. 194]	Якщо параметри діяльності підприємства відповідають критеріям позитивної характеристики фінансового стану, це говорить про фінансову стійкість підприємства. Фінансова стійкість формується під впливом рентабельності діяльності. Якщо підприємство збиткове, малорентабельне, якщо величина прибутку падає, говорити про задовільний фінансовий стан, фінансову стійкість не доводиться.
О.С. Стоянова [52, с. 298]	Фінансова стійкість передбачає збіг чотирьох сприятливих характеристик: платоспроможності; ліквідності балансу; кредитоспроможності; високої рентабельності
В.М. Родіонова, М.О. Федотова [42, с. 17]	Це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку за збереження платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого ризику
Л.А. Лахтіонова [28, с. 45]	Фінансова стійкість - це такий стан фінансових ресурсів, за якого підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення й оновлення
І.О. Бланк [6, с. 222]	Фінансова стійкість - характеристика стабільного фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових ресурсів

**Джерело створено автором згідно [6, 24, 28, 29, 42, 45]*

Вивчаючи визначення, подані в таблиці 2, стає очевидним, що їх можна класифікувати. Деякі вчені розглядають фінансову стійкість як синонім довгострокової платоспроможності. Інші визначають його, розглядаючи склад і структуру поточних активів, а також їх використання. Третя точка зору стверджує, що фінансова стабільність є показником довгострокової операційної

стійкості компанії, яка визначається співвідношенням внутрішніх і зовнішніх ресурсів та їх ефективним використанням. Нарешті, деякі визначають фінансову стабільність на основі наявності надлишку доходів над витратами або навіть пов'язують це з показником прибутковості.

Поняття фінансової стійкості суб'єкта підприємницької діяльності охоплює стан його фінансових ресурсів та їх ефективне використання. У цьому стані компанія володіє гнучкістю для управління своїми коштами, підтримки безперебійного процесу виробництва та продажів, а також покриття витрат, пов'язаних із розширенням і оновленням. Фінансова стійкість страхових компаній, які є частиною фінансового ринку, характеризується певними ознаками. Ці компанії в основному займаються наданням страхових послуг, які є важливою економічною діяльністю, яка зменшує ризики та стабілізує економічні відносини шляхом збору страхових премій. Підвищення фінансової стійкості страховиків позитивно впливає на загальний економічний розвиток держави.

Коли справа доходить до застосування теорії на практиці, оцінка фінансової стійкості страхових компаній передбачає перевірку їх власного капіталу, платоспроможності та ліквідності, як зазначено в їхніх звітах. Ця додаткова оцінка фінансового стану страховика по суті розбиває різні характеристики, які використовуються в академічних дослідженнях як окремі показники фінансової стійкості.

Землячовим найбільш обґрунтованим методом оцінки фінансової стійкості страхової компанії є дослідження показників фінансового стану. На думку Землячова, цей підхід характеризується такими особливостями [20, с. 14]:

- 1) Здатність швидко виконувати фінансові зобов'язання, відома як висока платоспроможність.
- 2) Баланс з достатньою ліквідністю, що означає, що зобов'язання належним чином покриваються активами.
- 3) Рентабельність на рівні, який гарантує оптимальне зростання та прогрес бізнесу.

Досліджуючи фінансову стійкість страхової компанії, автори виділяють кілька ключових факторів: рівень капіталізації, добре диверсифікований страховий портфель, відповідні ставки страхових премій, розмір страхових резервів, достатнє прийняття зобов'язань, ефективне управління страховими резервами, і використання перестраховування. [33]

Крім того, вивчаючи фінансову стабільність страхової компанії, важливо враховувати відмінні характеристики її діяльності, такі як суб'єкта підприємницької діяльності, що працює у сфері послуг, а також як учасника фінансового ринку згідно з положеннями про страхові компанії, фінансова стійкість страхової компанії залежить від оптимального співвідношення власного та позикового капіталу в її фінансових ресурсах. Цей баланс має вирішальне значення для підтримки необхідного рівня платоспроможності та ліквідності.

Встановлення фінансової стійкості страхової компанії, як це передбачено нормативними актами щодо страхових компаній як фінансових установ, передбачає розробку фінансової бази, яка гарантує підтримку належного балансу між нормативними та фактичними резервами платоспроможності, обов'язковими резервами, статутним капіталом, та дотримання інших правових положень, пов'язаних із цією конкретною формою фінансового підприємства [40, с.162]. У цьому контексті фінансова стійкість є синонімом платоспроможності, яка зосереджена на здатності страховика виконувати свої страхові зобов'язання. Таким чином, стабільний фінансовий стан страхової компанії служить еквівалентним виразом фінансової стійкості в цьому контексті.

Щоб гарантувати виконання зобов'язань страховика щодо страхових виплат, необхідно виконати три умови платоспроможності за відсутності законодавчого тлумачення фінансової стійкості. Ці умови передбачають наявність повністю сплаченого статутного та гарантійного фонду, створення достатніх страхових резервів для майбутніх виплат, а також збереження фактичного запасу платоспроможності, що перевищує розрахований

нормативний резерв платоспроможності. Розглядаючи визначення фінансової стійкості для страхових компаній у контексті їх фінансового стану, стає очевидним, що вона служить як безпосередня міра платоспроможності та як один із показників досягнення фінансової стійкості в даний момент часу.

У динамічному ринковому середовищі фінансову стійкість і платоспроможність можна розглядати як різні та окремі поняття [53, с. 24]. Розглядаючи фінансову стійкість страховика, важливо оцінити його здатність виконувати як поточні, так і майбутні страхові зобов'язання, а також враховувати можливі зміни на страховому та фінансовому ринках. Тому концепція фінансової стійкості базується на якісній оцінці спроможності страхової компанії мобілізувати фінансові ресурси та виконувати свою роль на страховому ринку.

1.2. Теоретичний підхід до оцінки фінансової стійкості страхової компанії

Механізм управління фінансовою стійкістю страхової організації охоплює різні методи, спрямовані на забезпечення стабільності її фінансової діяльності. Цей механізм є похідним від загального фінансового механізму організацій і загального механізму управління. Він складається з низки елементів, які впливають на процес прийняття рішень та реалізацію стратегій, що стосуються фінансової стабільності страхової компанії на рисунку 1.1.

Оцінка та регулювання фінансової стійкості страхової організації охоплює комплексну систему, яка включає різні компоненти. Ці компоненти складаються з ринкового механізму, який є середовищем для діяльності страхової компанії, та нормативно-правової бази держави, яка регулює діяльність страхової організації. Нормативні акти відіграють вирішальну роль у безпосередньому впливі на елементи, які сприяють фінансовій стабільності страхової організації. Так, НБУ, як регулятор страхового ринку, постійно вносить додаткові акти щодо аналізу діяльності страховиків, що безпосередньо впливає на фінансову

стійкість цих організацій. Крім того, існують ширші закони, такі як Закон України «Про страхування», які регулюють загальну діяльність страхових організацій, визнаючи, що фінансова стійкість є фундаментальною характеристикою таких організацій. Крім цих регуляторних заходів, система зовнішньої оцінки фінансової стійкості страхових компаній включає різні суб'єкти, такі як рейтингові агентства, державні органи, кредитні організації, зовнішні аудитори та учасники фінансового ринку, які всі сприяють на оцінку та ранжування страхових компаній за їх фінансовою стійкістю.

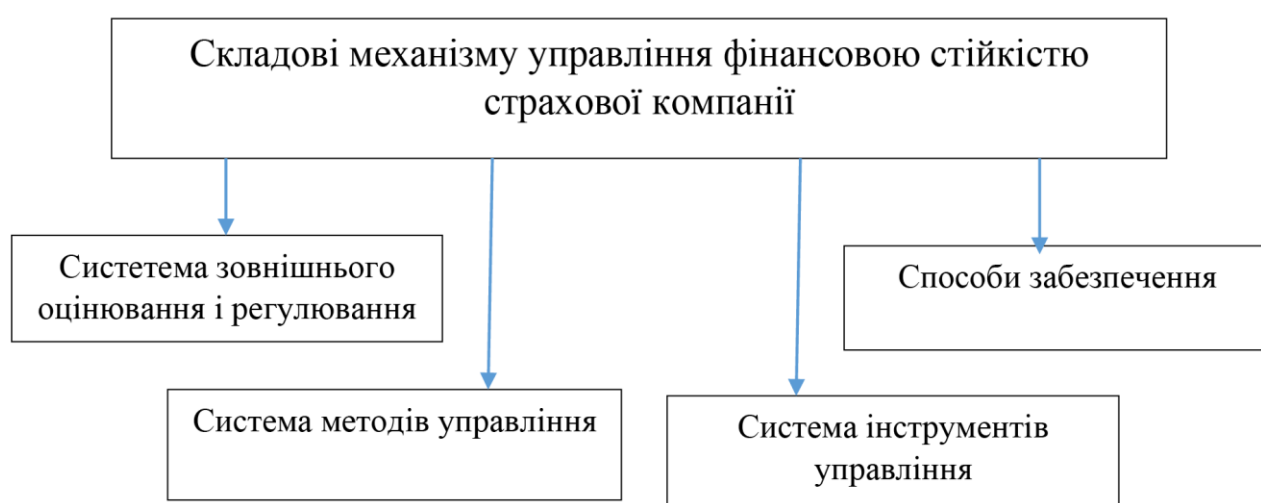

Рис.1.1. Механізм управління фінансовою стійкістю страхової компанії [5]

**Джерело створено автором згідно [5]*

Існує дві категорії методів, які використовуються для підтримки фінансової стійкості страхової компанії: загальні та спеціальні. Загальні методи охоплюють економіко-статистичні, економіко-математичні та експертні підходи, які використовуються в різних аспектах, таких як вибір інвестиційних можливостей і процес андеррайтингу.

Крім того, у накопичувальному страхуванні використовуються методи дисконтування та збільшення вартості, а при здійсненні інвестиційної діяльності та формуванні страхового портфеля – методи диверсифікації. Використовуються різні методи для аналізу змін у фінансовій стійкості,

покращення комунікації, впровадження перестраховування та застосування превентивних заходів, таких як уникнення ризику та запобігання збиткам.

Крім того, використовуються методи управління інвестиціями, розрахунку тарифів і визначення страхових резервів. Важливо відзначити, що управління фінансовою стійкістю в страховій компанії включає як загальні інструменти, такі як платіжні, кредитні, депозитні та інвестиційні інструменти, так і спеціальні інструменти, включаючи страхові контракти, страхові поліси, договори перестраховування, внутрішні фінансові звітність, а також межі премій у перестраховуванні, серед іншого. Існує кілька підходів до досягнення фінансової стабільності страхової компанії через її структуру управління. Дослідження зазвичай зосереджуються на стратегіях забезпечення фінансової стабільності страховика, які можна розділити на дві групи залежно від того, чи належать вони до пасивних чи активних операцій, це представлено на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Способи забезпечення фінансової стійкості страховика

**Джерело створено автором згідно [6, 24, 28, 29, 42, 45, 52]*

Страхові компанії можуть забезпечити свою фінансову стійкість різними пасивними та активними засобами. Перший блок пасивних показників включає адекватність власного капіталу, який охоплює статутний капітал, спеціальний і резервний фонди, нерозподілений прибуток і вільні резерви. Крім того, страхові компанії повинні мати страхові резерви, що відповідають розміру їх страхових зобов'язань. Іншим важливим фактором є ефективність їх інвестиційної діяльності, яка передбачає обґрунтування розміщення страхових резервів у

різних видах інвестицій та диверсифікацію зберігання в кількох банках. З іншого боку, друга група активів складається з ресурсів, які використовуються страхувальником для активних операцій.

Щоб забезпечити фінансову стійкість страховика, необхідно враховувати кілька ключових факторів. В першу чергу це точний розрахунок страхових тарифів. Це передбачає визначення відповідної ціни на страхові поліси на основі рівня ризику. Ще одним важливим аспектом є збереження збалансованості страхового портфеля. Це означає наявність різноманітних страхових контрактів, які покривають різні типи ризиків і відповідальності. Диверсифікуючи портфель, страховик може мінімізувати потенційний вплив будь-якої окремої претензії чи події. Крім того, операції з перестрахування відіграють вирішальну роль у забезпеченні фінансової стабільності. Це передбачає передачу надлишкової відповідальності іншим страховикам, а також перерозподіл ризиків у страховій галузі. Поділяючи тягар потенційних збитків, страховики можуть захистити себе від катастрофічних подій і зберегти свою фінансову міцність. Таким чином, фінансова стабільність страховика залежить від точного розрахунку тарифів, збалансованості страхового портфеля та ефективних операцій перестрахування. Ці заходи працюють разом, щоб зменшити ризики та захистити фінансовий добробут страховика. Для забезпечення стабільності фінансової діяльності страхові компанії повинні мати страховий капітал на рисунку 1.2, який включає статутний капітал, гарантійний фонд, вільні резерви та страхові резерви. Цей страховий капітал необхідний для забезпечення страхового захисту як суб'єкта господарювання.

Рисунок 1.3 ілюструє компоненти, які складають власний капітал страховика, який включає статутний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток, резерви та інші форми капіталу. Статутний капітал і гарантійний фонд формуються виключно з внутрішніх джерел.

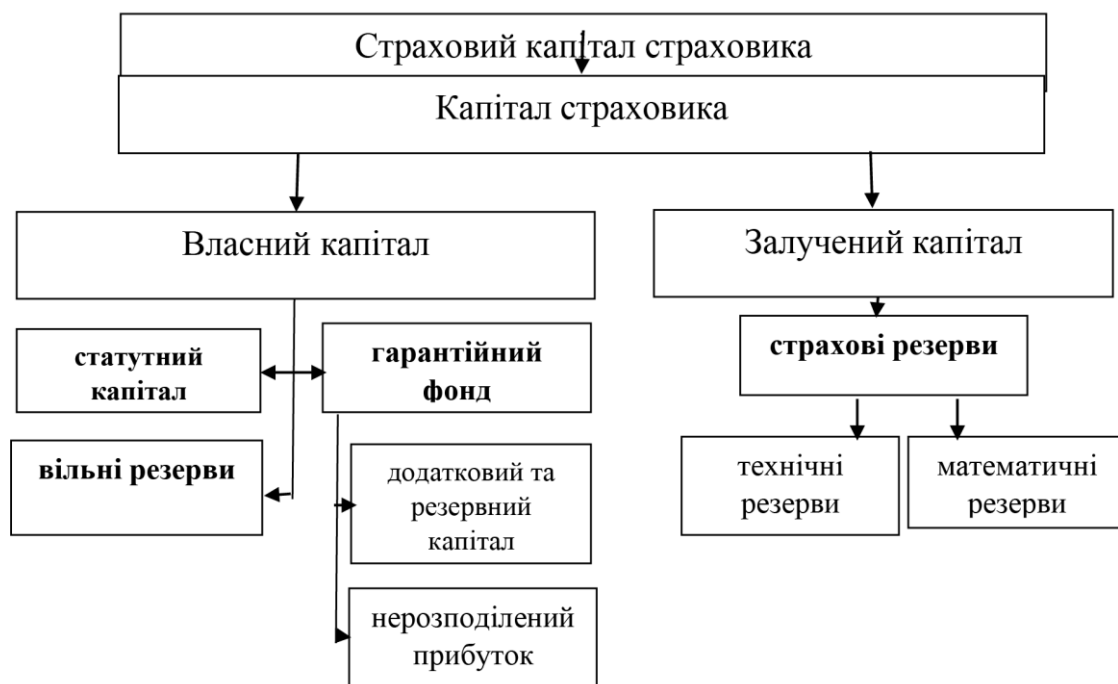

Рис. 1.3. Структура та джерела формування страхового капіталу страховика

**Джерело створено автором згідно [47]*

Власні кошти страховика передусім складаються із статутного капіталу, який має відповідати певним вимогам законодавства. Відповідно до Закону України «Про страхування» статутний капітал має становити не менше 1 мільйона євро за курсом валюти України для страховиків, які мають намір пропонувати ризикове страхування, або мінімум 10 мільйонів євро для тих, хто планує застрахувати життя [36]. Закон визначає лише мінімальний розмір статутного капіталу і не встановлює максимального обмеження. Фактичний розмір статутного капіталу для кожної страхової компанії визначається різними факторами. Аналіз показує, що максимальний прибуток досягається не при найбільшій величині статутного капіталу, а при оптимальній величині [42].

З метою забезпечення наявності достатніх коштів для виконання зобов'язань перед страхувальниками весь статутний капітал повинен бути сплачений у грошовій формі, оскільки нематеріальні активи не вважаються засобом формування статутного фонду. До джерел капіталу також не входять кредитні кошти, кошти, отримані під заставу, і раніше створені страхові резерви.

Існують обмеження щодо розміщення статутного капіталу в державних цінних паперах, але не більше 25% загального статутного капіталу. Крім того, внесок до статутного капіталу одного страховика не може перевищувати 10% загального статутного капіталу, а розміщення статутного капіталу в інших страховиків обмежується максимум 30% їх власного статутного капіталу. Ці нормативи встановлено Міністерством фінансів України.

Гарантійний фонд, як зазначено в Законі України «Про страхування», формується шляхом створення додаткового та резервного капіталу, який розраховується виходячи з прибутку страховиків, а також суми нерозподіленого прибутку [36]. Крім того, нерозподілений прибуток також може сприяти формуванню вільних резервів. Ці резерви створюються для покриття непередбачених витрат за рахунок власних коштів страховика, забезпечення додаткових заходів платоспроможності.

Страхові компанії підтримують свою фінансову стабільність і платоспроможність завдяки наявності страхових резервів, які мають вирішальне значення для виконання таких зобов'язань, як майбутні страхові виплати та відшкодування. Ці резерви являють собою спеціальні страхові ресурси, які легко доступні для виконання страхових зобов'язань клієнтів. Оскільки кількість активних контрактів продовжує зростати, вартість цих резервів постійно зростає.

Дуже важливо, щоб розмір страхових резервів перевищував потенційні виплати. Ці резерви служать запобіжником, гарантуючи виконання зобов'язань і надаючи кошти для прибуткових інвестицій, які покращують фінансовий стан компаній.

Страхові компанії підтримують свою фінансову стійкість різними методами, один із яких передбачає участь у передінвестиційних заходах [33]. Акумуляуючи кошти від страхових операцій, ці компанії беруть на себе роль впливових інвестиційних суб'єктів на фінансовому ринку. Поряд з банківськими установами вони є значними постачальниками інвестиційного капіталу.

Фундаментальним принципом, що лежить в основі цього явища, є страховий цикл, коли страхові премії збираються до того, як страховик виконає свої зобов'язання. В результаті страховик отримує доступ до значних коштів [55]. Тоді резервний страховий капітал служить засобом для інвестування та підтримки фінансової стабільності компанії. Участь у прибутковій інвестиційній діяльності пропонує різні додаткові переваги, зокрема:

- здатність компенсувати будь-які негативні фінансові результати в результаті страхових операцій гарантується, незалежно від того, чи це було спричинено зниженням прибутковості протягом певного року чи гострою конкуренцією на страховому ринку.

- на початку дії договору передбачено перерахування частини прибутку страхувальнику. Для забезпечення виплати коштів страхувальникам створюються спеціальні резерви.

- збільшуючи додаткове зростання власного капіталу, компанія встановлює альтернативний спосіб вирішення страхових зобов'язань у виняткових ситуаціях. По суті, компанія створює фонд самострахування за рахунок прибутку, отриманого від інвестиційних заходів.

1.3. Аудиторський підхід до оцінки забезпечення фінансовою стійкістю страхової компанії

У сучасному економічному стані України значення аудиту як унікальної та незалежної перевірки фінансової звітності та бухгалтерської інформації важко переоцінити. Ця важливість посилюється трансформаційними процесами, що тривають у національній системі бухгалтерського обліку. З огляду на міжнародний досвід, непередбачуваний економічний клімат і розвиток законодавства, проведення аудитів на підвищеному рівні стає обов'язковим. Вкрай важливо врахувати всі потенційні фактори, які можуть вплинути на досліджуваний суб'єкт, щоб сформулювати точні висновки про його справжній фінансовий стан.

Метою аудиту є оцінка достовірності та дотримання нормативно-правових актів і стандартів фінансово-економічної інформації, що надається суб'єктами господарювання. Це передбачає перевірку публічної бухгалтерської звітності, первинних документів та інших відповідних записів. У методі аудиту використовуються різні прийоми і методи дослідження предмета та об'єктів. До них належать аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, специфікація, класифікація, огляд, опитування, фактичний контроль, перевірка документів, тестування, аналітичні процедури тощо [20, с. 17].

Використовуючи вищезазначені компоненти цього підходу для дослідження інформації, що перевіряється, аудитор може виконати основну мету аудиту, яка полягає в тому, щоб висловити висновок про те, чи була фінансова звітність підготовлена відповідно до визначеної концептуальної основи, що охоплює всі важливі аспекти (як зазначено в МСА 200 «Мета та загальні принципи аудиту»). Щоб досягти цієї мети, аудитор визначає необхідні процедури, беручи до уваги вимоги, викладені в МСА. Таким чином, обсяг аудиту визначається кількістю процедур, які аудитор вважає необхідними, тоді як впевненість аудитора у відсутності суттєвих викривлень у фінансових звітах тісно пов'язана з розумною впевненістю, отриманою шляхом вивчення аудиторських доказів.

Одночасно аудитор повинен розглянути різні елементи, які можуть вплинути на його здатність виявляти значні помилки. Ці елементи охоплюють використання тестування, властиві обмеження систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю (такі як можливість керівництва ігнорувати їх або вступати з ними в змову), а також той факт, що більшість аудиторських доказів є переконливими, а не остаточними за своєю природою (МСА 200).

Основним обов'язком аудитора є переконатися, що фінансові звіти не містять суттєвих викривлень, спричинених шахрайством або помилками. Вони відповідають за формування думки щодо фінансової звітності та її висловлення. Важливо відзначити, що відповідальність за підготовку та представлення

фінансової звітності несе управлінська команда. Для проведення ефективного аудиту вкрай важливо визначити обсяг і спрямованість дослідження. У сучасному бізнес-середовищі існує вищий ризик навмисного чи ненавмисного маніпулювання обліковою інформацією в документах, що призводить до приховування значних сум грошей. Ці порушення часто виявляються під час здійснення платежів працівникам і страховим компаніям.

Аудит страхових розрахунків передбачає виконання кількох основних завдань, серед яких перевірка обґрунтованості нарахувань і виплат працівникам, забезпечення достовірного обліку технологічних даних, підтвердження законності та повноти нарахувань до фонду оплати праці працівників, перевірка організації аналітичного обліку заробітної плати, розрахунки, оцінка співвідношення аналітичного та синтетичного обліку, а також оцінка діяльності адміністрації щодо своєчасного стягнення заборгованості працівників [41, с. 259].

Вирішальне значення при його проведенні має раціональна організація аудиту. У цьому випадку аудит зосереджується на страхових розрахунках і має на меті реалізацію комплексу заходів, які гарантують точний, достовірний та оперативний облік.

Зі зростанням кількості страхових організацій і подальшим зростанням потенційних банкрутств вкрай важливо посилити аналіз фінансової стабільності компаній. Цей аналіз має базуватися на таких критеріях, як доступність інформації для аналізу, методологічна простота, зрозумілість, універсальність, реалістичність показників, порівнянність та своєчасність. У разі зниження платоспроможності страхові компанії повинні адаптувати свої стратегії управління всіма аспектами своєї діяльності, включаючи фінансові потоки. Вкрай необхідно розробити заходи щодо фінансового оздоровлення. Це особливо важливо, тому що втрата довіри до страховика призводить до вилучення коштів, які потім розміщуються в інших фінансових посередників, що зрештою призводить до банкрутства страховика.

Страхова галузь в Україні наразі відзначається своєю відкритістю та зростаючим прагненням до участі у світовій страховій арені. Процес євроінтеграції зумовлює необхідність приведення українського законодавства до стандартів ЄС, зокрема у сфері страхових операцій. Це, у свою чергу, вимагає імплементації вказівок ЄС щодо фінансової стійкості страхових компаній як невід'ємної частини регуляторного нагляду на внутрішньому страховому ринку.

Платоспроможність страхових компаній в ЄС регулюється комплексним набором директив та заходів із впровадження, які охоплюють різні аспекти страхування, включаючи страхування життя, транспортне страхування, перестрахування, платоспроможність, бухгалтерський облік, електронну комерцію, страхові групи, страхове посередництво та ліквідація страховиків. Початкові правила платоспроможності були встановлені в 1973 році для страхування, крім життя, і в 1979 році для страхування життя. Згодом ці правила були переглянуті у 2002 році, що призвело до відносно низької кількості випадків банкрутства страхових компаній на основі Директиви про платоспроможність [34].

Імплементація Директиви про платоспроможність призвела до запровадження паспортів для страхових компаній. Згідно з цією директивою, страхові компанії, головний офіс яких знаходиться в державі-члені ЄС, зобов'язані інформувати свій національний регуляторний орган, коли вони мають намір відкрити філію або пропонувати страхові послуги в іншій державі-члені відповідно до свободи надання послуг. Якщо регулюючий орган у країні походження надає дозвіл на такі плани, він ділиться інформацією про страховика з регулюючим органом у державі-члені, де буде відкрито філію або надаватимуться страхові послуги (називається «держава перебування»).

Регуляторний орган країни несе відповідальність за нагляд за фінансовою діяльністю страховика, як зазначено в положеннях про паспорт, який включає нагляд за діяльністю, що здійснюється через філії або за здійсненням свободи надання послуг. Загальний протокол про співпрацю регуляторних органів держав-членів ЄС визначає конкретні вказівки щодо процесу застосування

положень щодо паспортів у страховому секторі. Ці положення призначені для регулювання та нагляду за діяльністю страхових компаній. Важливо зазначити, що цей Протокол також містить положення, які поширюють його дію на регуляторні органи країн, що не входять до ЄС, які співпрацюють з ЄС.

Однак імплементована ним Директива Solvency I мала ряд недоліків. Замість дивитися вперед, система мала ретроспективний підхід. Він не зобов'язав страхові компанії та наглядові органи оцінювати профіль ризику кожного страховика. Крім того, він проігнорував такі значні ризики, як ризик управління активами/пасивами, кредитний ризик і ринковий ризик для страхових компаній. Системі бракувало координації з точки зору найважливішого елементу балансу страховика – технічних аспектів. У результаті було неможливо порівняти фінансовий стан страхових компаній у різних країнах.

Щоб усунути ці недоліки, Європейська комісія розробила новий набір правил для нагляду за страховими операціями. У липні 2007 року Європейська Комісія схвалила попередню версію нової директиви, що стосується створення та діяльності страхових і перестрахових компаній. Згодом, у лютому 2008 року, Європейська Комісія представила Європейському Парламенту та Раді змінений проект директиви щодо заснування та діяльності страхових і перестрахових компаній згідно з Платоспроможністю II. Нарешті, 25 листопада 2009 року Директива Solvency II була офіційно прийнята як Європейським Союзом, так і Радою Європи [14].

Директива Solvency II містить трирівневу структуру, відому як «Базель-II», яка охоплює правила, що стосуються оцінки достатності капіталу з огляду на ризики (рівень 1), застосування нагляду за ризиками (рівень 2) і поширення інформації серед учасників ринку (рівень 3). Директива про платоспроможність II зберігає положення щодо паспортизації, викладені в попередній Директиві про платоспроможність I (платоспроможність I).

Система складається з різних рівнів, кожен з яких служить певній меті. На Рівні 1 існують дві чіткі вимоги до капіталу, які повинні бути виконані: вимоги

до платоспроможності (ВПС) і мінімальні вимоги до капіталу (ММС) [2]. ВПС це рівень капіталу, необхідний страховій компанії для захисту від непередбачених збитків, відомий як маржа. Ця маржа встановлюється на рівні, який забезпечує лише 1 шанс на 200 недостатнього капіталу через рік. Щоб забезпечити контроль платоспроможності, вимога до капіталу з поправкою на ризик, відома як ВПС, розраховується або за стандартним підходом, або за однією з 80 внутрішніх моделей, затверджених регуляторним органом країни. Розрахунок ВПС включає оцінку операційного ризику, а також попереднього страхування, інвестиційного та інших фінансових ризиків. Вкрай важливо, щоб ВПС не опускався нижче ВМС, оскільки це вимагало б участі наглядового органу. Якщо страхова компанія порушує ВМС і не зможе відновити свій капітал до необхідного рівня, вона буде швидко закрита для нових операцій.

Рівень 1 відповідає за організацію розрахунку технічних резервів страхових компаній. Ці резерви мають вирішальне значення для того, щоб страхові компанії могли виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками та бенефіціарами, а також покривати будь-які витрати, які можуть виникнути. Оцінка технічних резервів спирається на інформацію, отриману з фінансових ринків, і загальнодоступні дані про страхові технічні ризики. Вкрай важливо, щоб технічні запаси були розраховані з максимальною точністю, використовуючи максимально надійну оцінку.

Страхові компанії з рівнем ризику 2 повинні мати ефективні стратегії та процеси для оцінки та управління ризиками, а також підтримувати достатній капітал для покриття цих ризиків. Від страхових компаній вимагається проводити щорічну оцінку своїх систем управління та вимог до капіталу. Ця самооцінка повинна бути перевірена регуляторним органом країни. Якщо регуляторний орган визначає, що страхова компанія потребує збільшення капіталу або покращення якості капіталу, вимога до платоспроможності коригується відповідно. У випадках, коли виявлено неналежне управління ризиками, увага може бути зосереджена на вдосконаленні практики управління, а не на збільшенні капіталу.

Страхові компанії рівня 3 зобов'язані надавати прозорість щодо достатності свого капіталу різним зацікавленим сторонам, таким як власники цінних паперів, власники боргів, перестраховики та великі комерційні покупці страхових продуктів. Інформацію, яка повинна бути розкрита, можна розділити на три окремі групи. До першої категорії належать показники фінансового стану та діяльності компанії, до яких входять звіти про доходи, рух грошових коштів, баланси. Друга категорія зосереджена на профілі ризику, зокрема на рівні ризику та диверсифікації страхового портфеля. Це включає оцінку суми, що піддається ризику, і проведення перевірок на стійкість портфеля в умовах навантаження. Третя категорія стосується невизначеності інформації, представленої в категоріях 1 і 2. Це передбачає проведення аналізу чутливості для визначення впливу змінних значень параметрів і порівняння результатів з попередніми розрахунками [18].

У 2012 році внутрішнє законодавство країн-членів ЄС пройшло процес консолідації Директиви про платоспроможність (II), також відомої як Solvency I. Це впровадження мало значні наслідки для страхових компаній у цих країнах, оскільки вимагало створення та вдосконалення ключових функцій, таких як управління ризиками, актуарна служба, внутрішній аудит, а також внутрішній контроль і дотримання законодавства. Директива про платоспроможність (II) також принесла варті уваги результати для страхової галузі. Платоспроможність II запроваджує основу для регулювання страхових організацій, наголошуючи на обачності та управлінні ризиками. Це вимагає розробки інформаційних систем для моделювання потреб у капіталі та оцінки різних ризиків, включаючи ринкові ризики, кредитні ризики та ризики, пов'язані зі страхуванням життя та здоров'я. Додатково вказуються вимоги до звітності. Такий підхід до вимірювання платоспроможності суттєво відрізняється від підходу, викладеного в українському законодавстві, яке враховує лише страхові премії та платежі при визначенні стандартів платоспроможності. [2]

Досвід ЄС щодо регуляторного контролю за страховими компаніями показав неефективність такого підходу, про що свідчить ліквідація 85 страхових

компаній, які не відповідали вимогам щодо капіталу Solvency I [42]. Відповідно до Solvency II платоспроможність страхової компанії оцінюється шляхом розрахунку необхідного коефіцієнта платоспроможності (SCR), який представляє кошти, необхідні для покриття потенційних збитків від усіх ризиків, пов'язаних з діяльністю компанії. SCR визначається шляхом розгляду вимог до капіталу для різних категорій ризику, таких як операційний ризик, який охоплює втрати в результаті внутрішніх процесів, дій персоналу та зовнішніх подій.

2) Потенційні збитки страхової компанії внаслідок змін ринкових умов включаються в SCR для покриття ринкових ризиків. Ця оцінка передбачає аналіз структури активів і пасивів страхової компанії.

3) SCR для покриття ризику дефолту перестраховика враховує потенційні збитки, що виникають внаслідок неочікуваного банкрутства або погіршення платоспроможності протягом наступних дванадцяти місяців.

4) SCR для покриття ризиків, не пов'язаних зі страхуванням життя та здоров'я, представляє потенційні збитки страхової компанії, пов'язані зі страховими зобов'язаннями, крім страхування життя та здоров'я.

5) SCR для покриття ризиків медичного страхування кількісно визначає потенційні збитки страхової компанії за зобов'язаннями медичного страхування [49].

При визначенні основного рівня капіталу, необхідного для підтримки та зростання страхових операцій, останні два елементи вважають ризик надзвичайно важливим. Цей ризик безпосередньо залежить від складу страхового портфеля та оцінюється шляхом аналізу коливань прибутковості конкретних категорій страхування, які проводить страхова компанія.

Розрахунок необхідного капіталу платоспроможності для зменшення ризику медичного страхування, за винятком страхування життя та здоров'я, включає потенційні варіації збитковості, характерні для кожного виду страхування. Це досягається врахуванням стандартного відхилення премій і резервів (σ). Європейський комітет з нагляду за страхуванням і пенсійним

забезпеченням (EIOPA) визначає це значення, яке залишається незмінним для всіх страхових компаній і розраховується для кожного виду страхування [2].

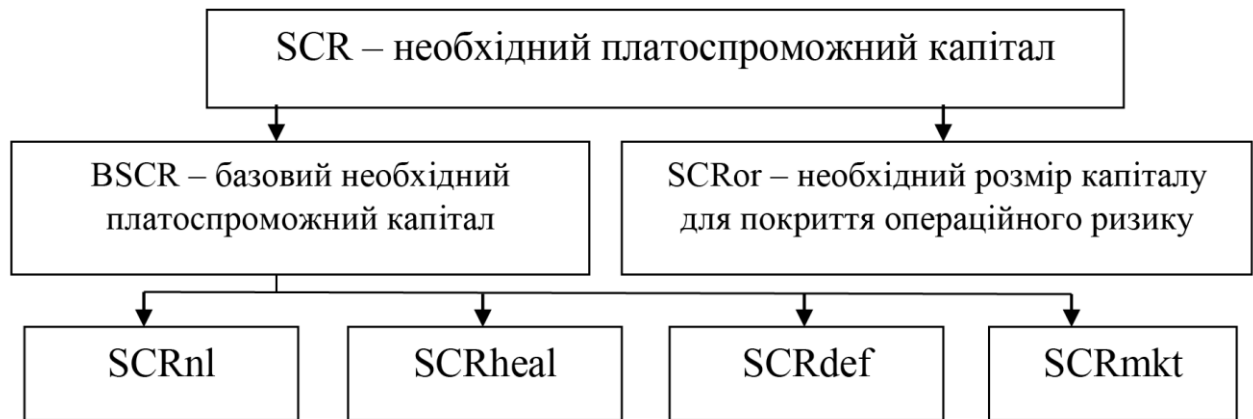

Рис.1.4 Структура необхідного платоспроможного капіталу страхової компанії (SCR) за методикою Solvency II

**Джерело: Складено автором на основі даних [3]*

де SCRnl – необхідний розмір капіталу для покриття ризику страхування іншого, ніж страхування життя та здоров'я; SCRheal – необхідний розмір капіталу для покриття ризику страхування здоров'я;

SCRdef – необхідний розмір капіталу для покриття ризику дефолту перестраховиків;

SCRmkt – необхідний розмір капіталу для покриття ринкового ризику.

Виходячи з даних рис.1.4, необхідний платоспроможний капітал для страхової компанії становитиме [7, 47]:

$$SCR = BSCR + SCRor = (SCRnl + SCRheal + SCRdef + SCRmkt) + SCRor \quad (1.1)$$

Хоча керівні органи ЄС мають перевагу повної бази даних і систематичної допомоги для виконання основних розрахунків, важливо визнати, що стандартні значення не враховують унікальні характеристики окремих країн. Спільна робоча група EIOPA визнала це обмеження, зокрема щодо розрахунку стандартного відхилення страхового ризику, за винятком страхування життя. Вони підкреслили застосування загальноєвропейського підходу, заснованого на зведених даних для Європи, який не враховує значні відмінності між державами та їх неоднорідність.

У 2017 році дослідники з Харківського національного університету імені Семена Кузнеця провели експеримент, щоб оцінити варіації рівнів ризику страхових премій в Україні. Мета полягала у визначенні необхідного капіталу платоспроможності страхових компаній, що працюють в країні. Для цього команда адаптувала Solvency II до унікальних умов вітчизняного страхового ринку. У рамках експерименту вчені розраховували стандартні відхилення премійного ризику, використовуючи дані 63 вітчизняних страховиків. Ці страхові компанії були обрані з 100 найкращих страхових компаній на основі їхніх валових страхових премій. Варто зазначити, що ринок страхування в Україні у 2017 році був висококонцентрованим, на 50 найбільших компаній припадало 85,9% частки ринку. Таким чином, обрана вибірка була репрезентативною для ринку в цілому.

Щоб обчислити середньоквадратичне відхилення премій за ризик, дослідники використали спеціальну формулу. Такий підхід дозволив виявити потенційні відхилення в рівні ризику премій та визначити необхідний капітал платоспроможності для страхових компаній в Україні.

Після проведення розрахунків для п'яти різних категорій страхування було виявлено значні варіації в рівнях ризику. Зокрема, було встановлено, що середньоквадратичне відхилення страхових премій наземного транспорту в Україні становить 76%, що значно перевищує встановлений стандарт Solvency II у 7%. Цей висновок чітко вказує на необхідний розмір капіталу, який слід адаптувати до конкретних умов вітчизняного страхового ринку.

Визначення капіталу платоспроможності страхових компаній передбачало використання як методології, викладеної в Директиві Solvency II, так і методології, адаптованої до конкретних обставин України. Формула 1.2 використовується для розрахунку необхідного капіталу платоспроможності для покриття страхових ризиків, пов'язаних із ЄСВ. [38]

$$SCR = 3 * \sigma * V \quad (1.2)$$

де σ – середньоквадратичне відхилення ризику премій і резервів зі страхування іншого, ніж страхування життя та здоров'я, тис. грн.; V – сума

чистих страхових премій та резервів зі страхування іншого, ніж страхування життя та здоров'я, тис. грн.

Середньоквадратичне відхилення розраховується за формулою 1.2 [39]:

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{V^2} * \sum Corr_{(lob)ij} * \sigma_{pr.res j} * \sigma_{pr.res i} * V_{pr.res j} * V_{pr.res i}} \quad (1.3)$$

де $Corr$ – попарні коефіцієнти кореляції між ризиками окремих видів страхування; i – рядки кореляційної матриці; j – колонки кореляційної матриці; σ (pr.res) – середньоквадратичне відхилення ризику премій і резервів за окремими видами страхування, тис. грн.; V – сума чистих страхових премій та резервів за окремими видами страхування.

Фінансові звіти страховиків служать основою для розрахунку необхідного капіталу платоспроможності (SCR). Ця вимога встановлює рівень капіталу, який встановлюється на достатньо високому порозі, щоб забезпечити раннє виявлення потенційної неплатоспроможності страхової компанії. Страхові компанії мають можливість розраховувати SCR за стандартною формулою, запропонованою Європейською організацією страхування та пенсійного забезпечення (EIOPA), або вони можуть використовувати внутрішню модель, яка адаптована до конкретних умов діяльності їхньої національної страхової галузі.

Відповідно до чинного законодавства про страхування, як уже зазначалося раніше, українські страховики зобов'язані визначати максимальний норматив відповідальності за конкретним ризиком і маржу платоспроможності. Цей запас платоспроможності розраховується шляхом порівняння фактичної платоспроможності з розрахунковою нормативною платоспроможністю [19]. Однак покладатися лише на розрахунок маржі платоспроможності недостатньо для повної оцінки фінансової стійкості страховика. Це пояснюється тим, що цей показник не враховує певні аспекти діяльності страхової організації, такі як ліквідність активів, ефективність інвестицій, прибутковість страхових операцій тощо. Тому, щоб точно оцінити фінансову стабільність, слід включити додаткові фінансові показники.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

ПАТ «СК «АРХ»

2.1. Методичний підхід до оцінки фінансової стійкості

ПАТ «СК «АРХ»

Оцінка фінансової стійкості ґрунтується на двох ключових факторах: всебічному розумінні принципів бухгалтерського обліку, що охоплює значущість, доречність і обмеження фінансових даних, представлених у звітах; використання спеціалізованих аналітичних методів для вивчення важливих аспектів, сприяючи таким чином виведенню добре обґрунтованих висновків. Баланс є основним джерелом інформації для аналізу, доповненим використанням спеціальних бухгалтерських звітів, таких як форма № 2, яка дає уявлення про фінансові результати страхової компанії, форма № 3, яка висвітлює зміни в капіталі, і дані поточного обліку.

Щоб провести комплексний аналіз роботи страхової компанії, вкрай важливо спиратися на точні висновки. Ці висновки стануть основою для коригування подальших дій, усунення виявлених недоліків в організації та управлінні компанією та визначення ефективних методів удосконалення роботи в цілому.

Таблиця 2.1

Горизонтальний аналіз активів ПАТ «СК «АРХ» за 2021-2023 р.р.,
тис.грн.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, тис. грн.		Темп приросту, %	
				2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Інші фінансові інвестиції	1033016	360325	1214305	-672691	853980	-65,1%	237,0%
Необоротні активи	1839600	722651	1684644	-1116949	961993	-60,7%	133,1%

Продовження таблиці 2.1

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	515665	512311	н/д	-3354	-	-0,7%	-
Поточні фінансові інвестиції	762751	1381557	1745446	618806	363889	81,1%	26,3%
Частка перестраховика у страхових резервах	50148	671492	686739	621344	15247	1239,0%	2,3%
Оборотні активи	1858833	3056656	2750588	1197823	-306068	64,4%	-10,0%
Всього активів	3698433	3779307	4435232	80874	655925	2,2%	17,4%

**Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]*

Виходячи з даних, наведених у таблиці 2.1, відбулося значне зростання загальних активів на 2,2% у 2022 році, на 17,4% у 2023 році та склало 4435232тис.грн.

Перше, на що можемо зосередити наш зір, це дебіторська заборгованість за товари та послуги, у 2022 році було зниження на 0,7% та у фінансовій звітності за 2023 рік рядок 1125 зовсім відсутня, також відсутня за попередній рік, тобто за 2022 рік, ми взяли дані з балансу за 2022 рік, де цей рядок присутній. Відсутність простроченої заборгованості може бути позитивним показником фінансової стійкості та ефективного управління страховою компанією, однак будемо розглядати цей показник далі в іншому аналізі.

Найбільше зростання мала частка перестраховика у страхових резервах, у 2022 році на 1239%, а у 2023 на 2,3% та склала 686739тис.грн. Це свідчить, що ПАТ «СК «АРХ» веде дуже активну перестрахову діяльність та це потенційно може свідчити про те, що ПАТ «СК «АРХ» у 2022 році перейшла до консервативного підходу до управління ризиками, намагаючись мінімізувати потенційні збитки. Тобто значення цього неможливо переоцінити, оскільки воно є вирішальним показником як фінансової стійкості, так і справедливого розподілу ризиків на страховому ринку України.

Інші фінансові інвестиції у 2022 році мали зменшення на 65,1%, а у 2023 році зросли на 237% та склали 1214305тис.грн. Щоб забезпечити прибутковість

і зменшити ризики, страхова компанія включає управління активами як важливий компонент своєї стратегії. Тим не менш, для ефективного досягнення фінансових цілей компанії необхідно знайти баланс між ризиком і ліквідністю. Це коливання по роках, свідчить, що ПАТ «СК «АРХ» займається оптимізацією ризиків.

Поточні фінансові інвестиції у 2022 році зросли на 81,1%, а у 2023 році на 26,3% та склали 1745446тис.грн. Це підтверджує, що ПАТ «СК «АРХ» оптимізує ризики та ретельно стежить за рівнем ліквідності.

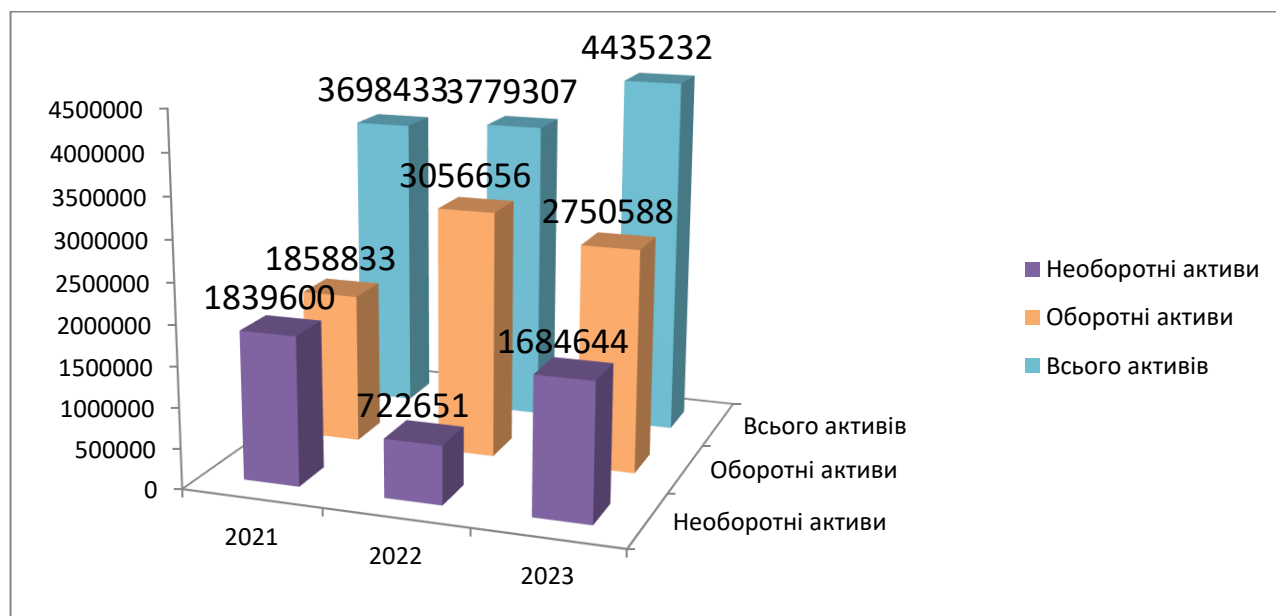

Рис.2.1 Динаміка активів ПАТ «СК «АРХ» в 2021-2023 р.р., тис.грн.,

**Джерело: Складено автором на основі таблиці 2.1*

Як видно з рисунку 2.1, оборотні активи у 2022 році збільшились на 64,4%, а у 2023 році зменшились на 10% та склали 2750588тис.грн. Необоротні активи мали значне зниження на 60,7% у 2022 році, а у 2023 році збільшились на 133,1% та склали 1684644тис.грн, це співпадає з динамікою інших фінансових інвестицій. Ефективне управління необоротними активами має потенціал для підвищення фінансової стійкості компанії, забезпечуючи операційну стабільність, доступ до варіантів фінансування та загальне зростання вартості. Ми вважаємо, що зниження показника необоротних активів ПАТ «СК «АРХ» у 2022 році, свідчить про зміну витрат на обслуговування нерухомості.

Таблиця 2.2

Горизонтальний аналіз пасивів ПАТ «СК «АРХ»
за 2021-2023 р.р., тис.грн.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, тис. грн.		Темп приросту, %	
				2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Нерозподілений прибуток/непокритий збиток	774797	1392214	1800525	617417	408311	79,7%	29,3%
Власний капітал	1154772	1772189	2180500	617417	408311	53,5%	23,0%
Страхові резерви	1991693	1730752	1956623	-260941	225871	-13,1%	13,1%
Резерви збитків або резерв належних виплат	302269	1044914	н/д	742645	-	245,7%	-
Резерв незароблених премій	1689424	1398324	н/д	-291100	-	-17,2%	-
Довгострокові зобов'язання	2023865	1767055	2027117	-256810	260062	-12,7%	14,7%
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	109698	37351	38091	-72347	740	-66,0%	2,0%
Короткострокові зобов'язання	519796	240063	227615	-279733	-12448	-53,8%	-5,2%
Всього пасивів	3698433	3779307	4435232	80874	655925	2,2%	17,4%

**Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]*

На підставі даних, наведених у таблиці 2.2, відбулося значне зростання загальних пасивів на 2,2% у 2022 році, на 17,4% у 2023 році та склало 4435232тис.грн.

Максимальне зростання має резерви збитків, які зросли на 245,7% у 2022 році та склали 1044914тис.грн., далі у фінансовій звітності дані відсутні. У той же період, резерв незароблених премій зменшився на 17,2% та склав 1398324 тис.грн., далі у фінансовій звітності дані відсутні. Загалом страхові резерви у 2022 році зменшились на 13,1%, а у 2023 році збільшились на 13,1%. З урахуванням того, що частка збільшення резерву збитків відноситься на витрати у наступному періоді, вважаємо, що у 2023 році цей показник повинен

зменшитись, та проведемо окрему оцінку дохідної та витратної частини балансу ПАТ «СК «АРХ» далі у науковій роботі.

Максимальне зростання у 2023 році має показник нерозподілений прибуток на 29,3% та складає 1800525тис.грн, а у 2022 році приріст мав 79,7%. Що підтверджує наш висновок про вірогідне зростання дохідної частини.

Власний капітал має позитивну динаміку у 2022 році на 53,5%, а у 2023 році на 23% та складає 2180500тис.грн.

Довгострокові зобов'язання мають коливання, у 2022 році зменшились на 12,7%, а у 2023 році зросли на 14,7% та складають 2027117тис.грн.

Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю має коливання, у 2022 році зниження на 66%, а у 2023 році зростання на 2%. Це може свідчити про значні зміни в фінансових процесах ПАТ «СК «АРХ» та виплати своїх боргів кредиторам. Це значно покращило фінансову стійкість ПАТ «СК «АРХ».

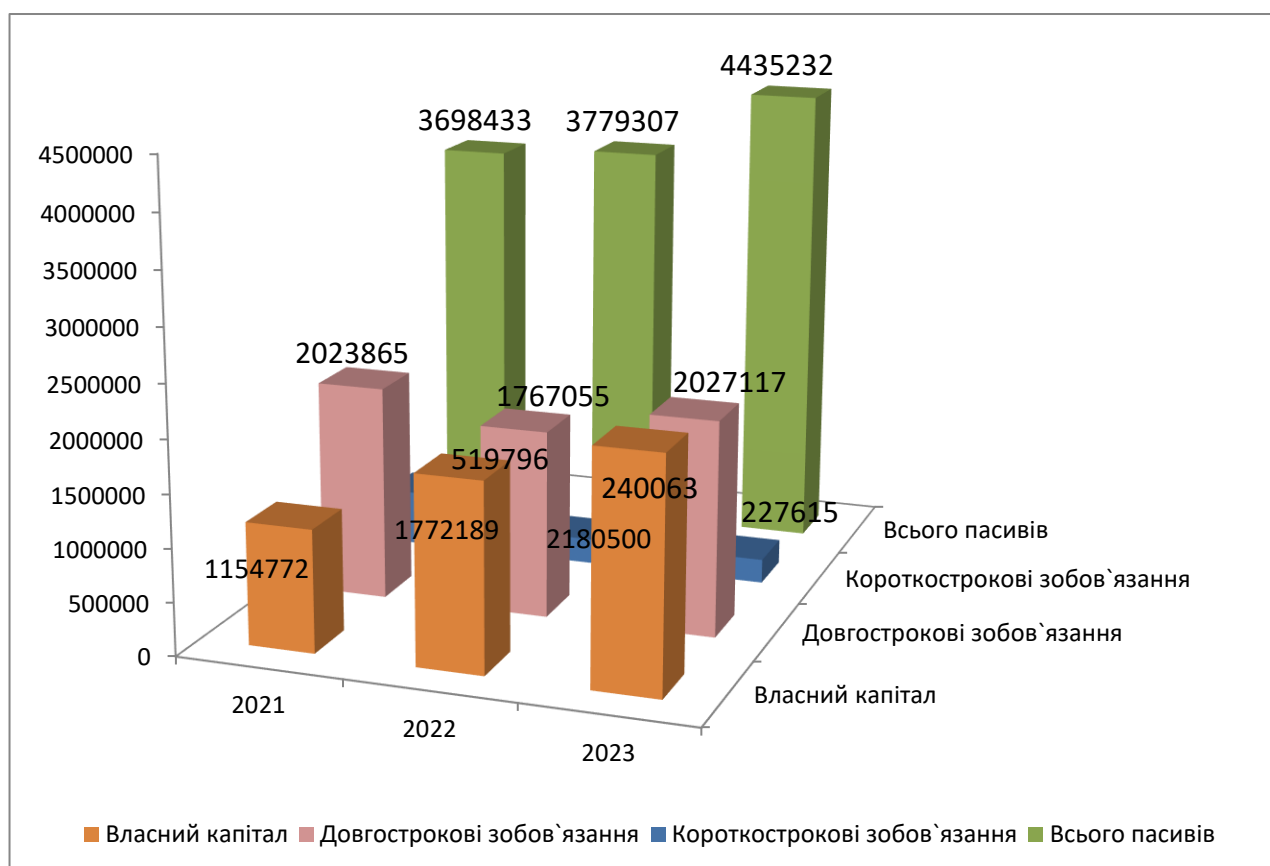

Рис.2.2 Динаміка пасивів ПАТ «СК «АРХ» в 2021-2023 р.р., тис.грн.,

**Джерело: Складено автором на основі таблиці 2.2*

Короткострокові зобов'язання мали постійну тенденцію до зниження, у 2022 році на 53,8%, а у 2023 році на 5,2% та склали 227615 тис. грн. Вірогідно, був переогляд умов оплати з кредиторами, для зменшення кредиторської заборгованості та підвищення фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ».

Доступність джерел фінансування для придбання активів розширилася, що призвело до значного зростання власного та залученого капіталів у 2023 році, як зазначено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Структура власного та залученого капіталів ПАТ «СК «АРХ»
за 2021-2023 р.р., %

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, тис. грн.		Темп приросту, %	
				2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Залучений капітал	68,8%	53,1%	50,8%	-15,7%	-2,3%	-22,8%	-4,3%
Власний капітал	31,2%	46,9%	49,2%	15,7%	2,3%	50,2%	4,8%
Всього	100%	100%	100%	-	-	-	-

*Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]

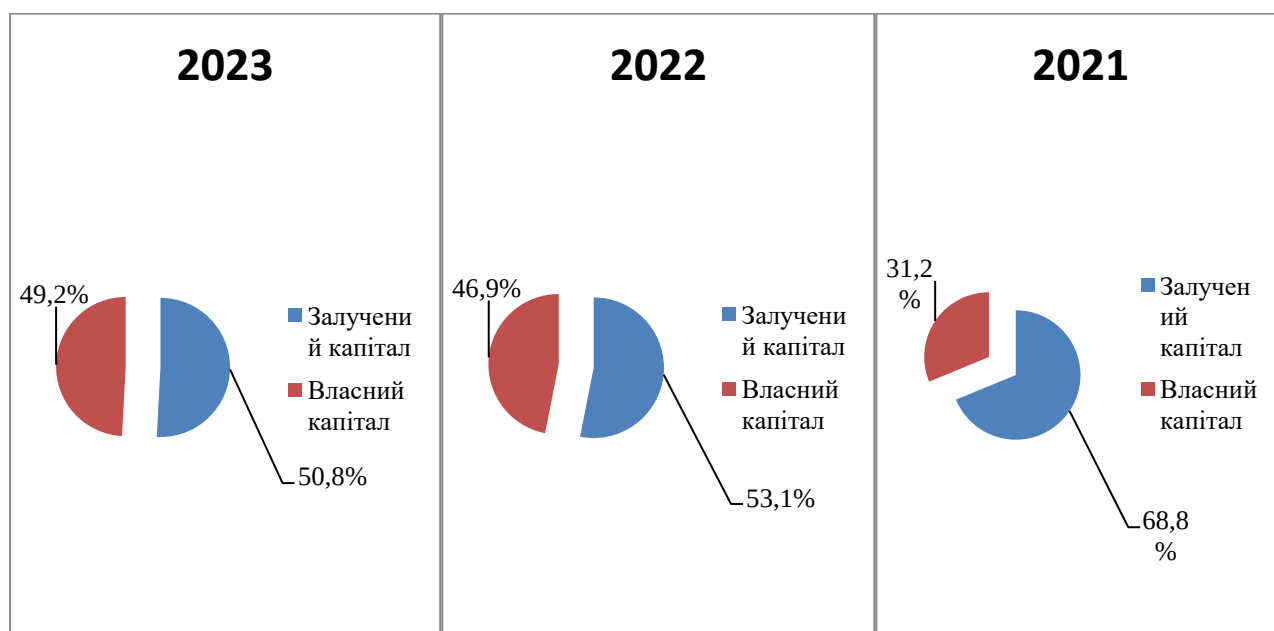

Рис.2.3 Структура власного та залученого капіталів ПАТ «СК «АРХ»
в 2021-2023 р.р., %

*Джерело: Складено автором на основі таблиці 2.3

Коливання структури власного капіталу ПАТ СК «Уніка» демонструють послідовну закономірність протягом багатьох років. У 2022 році власний капітал зріс на 6,29% порівняно з 2021 роком, тоді як капітал зменшився на 2,26%. Це говорить про те, що страхова компанія зосереджується на формуванні внутрішніх резервів. Це додатково підтверджується зростанням резервів нерозподіленого прибутку та збитків у 2022 році, як показано на рисунку 2.3.

Наступним нашим кроком є оцінка фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ» різними методами та аналіз їх придатності до впровадження у 2024 р.

Для початку ми використаємо рейтингову методику В.М. Олійника, як зазначено в таблиці 2.4, для оцінки фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ».

Таблиця 2.4

Динаміка показників фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»
за методикою Олійника С.М. за 2021-2023 р.р.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення	
				2022-2021	2023-2022
1. Коефіцієнт збитковості	0,37	0,34	0,59	-0,04	0,25
2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за страховими виплатами	0,04	0,01	0,01	-0,03	0,00
3. Коефіцієнт поточної ліквідності	3,58	12,73	12,08	9,16	-0,65
4. Коефіцієнт боргового навантаження	0,69	0,53	0,51	-0,16	-0,02
5. Коефіцієнт достатності страхових резервів	0,69	0,57	0,58	-0,12	0,02
6. Коефіцієнт власного утримання в преміях	0,58	0,57	0,58	-0,02	0,02
7. Коефіцієнт рентабельності продаж	0,06	0,18	0,12	0,12	-0,06
8. Коефіцієнт автономії	0,31	0,47	0,49	0,16	0,02
9. Коефіцієнт ділової активності	0,92	0,90	0,77	-0,02	-0,13

**Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]*

Коефіцієнт збитковості мав коливання у динаміці у 2022 році відхилення мало зменшення на -0,04, а у 2023 році приріст на 0,25 та склав значення 0,59. Ці цифри свідчать про те, що, незважаючи на рівень виплат, діяльність ПАТ «СК «АРХ» з страхування та перестрахування значно збільшилась у 2023 році.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за страховими виплатами у 2022 році знизився на -0,03 та у 2022 році і 2023 році залишався незмінним склав зберігаючи значення 0,01. Ця стабільність є позитивним показником, оскільки вона означає постійний відсоток непогашених зобов'язань перед страхувальниками. Крім того, відбулося зниження показника, що свідчить про те, що ПАТ «СК «АРХ» ефективно вирішує спори, пов'язані з страховими виплатами.

Коефіцієнт поточної ліквідності у 2022 році зріс на 9,16, а у 2023 році на -0,65 знизився та склав значення 12,08. Це свідчить про те, що ліквідність оборотних коштів зросла майже в чотири рази, що є дуже сприятливим фактором для фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ».

Коефіцієнт боргового навантаження знизився на -0,16 у 2022 році, а у 2023 році ще на -0,02 та склав значення 0,51. Це свідчить про те, що ПАТ «СК «АРХ» активно скорочує як довгострокові, так і поточні зобов'язання.

Коефіцієнт достатності страхових резервів зменшився на -0,12 у 2022 році, а у 2023 збільшився на 0,02 та склав значення 0,58. Ця тенденція означає, що ПАТ «СК «АРХ» має достатні внутрішні ресурси, щодо здатності виконувати свої зобов'язання та не потребують у нарощуванні.

Коефіцієнт власного утримання премій мав негативну динаміку у 2022 році на -0,02, а у 2023 році збільшився на 0,02 та склав значення 0,58. Це свідчить про те, що ПАТ «СК «АРХ» веде стабільну перестрахову діяльність без змін.

Коефіцієнт автономності мав ріст на 0,16 у 2022 році, а у 2023 році ще на 0,02 та склав значення 0,49. Це вказує на те, що пропорція залученого капіталу по відношенню до власного капіталу збільшується, підкреслюючи наростаючу проблему фінансової стійкості.

І навпаки, коефіцієнт ділової активності знизився у 2022 році на -0,02, та у 2023 році на -0,13 склав значення 0,77. Це свідчить про зниження рівня використання активів і загальну тенденцію, яка спостерігається серед усіх ПАТ «СК «АРХ» на страховому ринку України. Можливо, на цю тенденцію впливає

перегляд підходів до андеррайтингу, який проявляється в ТОП-10 страхових компаній.

Для оцінки фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ» було використано більш широкий спектр факторів, що підтверджує її позицію як однієї з провідних страхових компаній України.

Таблиця 2.5

Динаміка фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»
за методикою Кравченко В.О. за 2021-2023 р.р.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення	
				2022-2021	2023-2022
Коефіцієнт фінансової спроможності	1,03	2,70	1,77	1,67	-0,93
Коефіцієнт ліквідності страхових резервів	1,07	0,57	0,71	-0,51	0,15
Коефіцієнт страхового покриття	1,68	0,95	1,01	-0,73	0,05

**Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]*

У 2022 році коефіцієнт ліквідності страхових резервів ПАТ «СК «АРХ» збільшився на 1,67, а у 2023 році знизився на 1,77 та складає значення 1,77. Це свідчить про можливу нестачу достатніх резервів для покриття поточних зобов'язань та уповільнення зростання страхових премій. Тому не зрозуміло, чому ПАТ «СК «АРХ» не працює над зменшенням своєї залежності від перестраховування.

Виходячи з коефіцієнта страхового покриття, виявляється, що у 2022 році є зниження показника на -0,51, та у 2023 році збільшення на 0,15 та складає 0,71. Це свідчить про те, що ПАТ «СК «АРХ» не займається інвестуванням, використовуючи свої страхові резерви.

Загалом оцінка за методикою Кравченка В.О. показує повільну фінансову стійкість ПАТ «СК «АРХ» у 2023 році, на відміну від методики Олійника С.М.

У таблиці 2.6 наведено результати оцінки фінансової стійкості Олійника С.М. за методикою, розробленою Ковтун І.О.

Таблиця 2.6

Динаміка фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»
за методикою Ковтуна І.О. за 2021-2023 р.р.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення	
				2022-2021	2023-2022
Коефіцієнт надійності страховика	1,45	1,88	1,97	0,43	0,08
Коефіцієнт платоспроможності	-1,39	1,97	0,87	3,36	-1,10
Коефіцієнт рентабельності	0,05	0,09	0,12	0,03	0,03
Коефіцієнт фінансової стійкості страховика	-0,47	0,68	0,59	1,15	-0,09

*Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]

Проаналізуємо результати оцінки фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ» саме за цим підходом. Цей метод оцінки фінансової стійкості страхової компанії базується на ключовому показнику – коефіцієнті фінансової надійності. При оцінці ПАТ «СК «АРХ», стає очевидним, що її фінансова стійкість пережила негативне відхилення у 2023 році на -0,09, а у 2022 році відхилення було позитивним на 1,15. У 2023 році показник склав 0,59. Це зниження пояснюється зниженням коефіцієнта платоспроможності ПАТ «СК «АРХ» у 2023 році на -1,1 та складає значення 0,87.

Крім того, ми спостерігаємо, що ПАТ «СК «АРХ» збільшує частки премій у перестраховування та має зростаючий рівень фінансового ризику.

Однак, відсутність нормативного значення коефіцієнта фінансової стійкості у цієї методики унеможлиблює порівняння, тим самим зменшуючи практичну цінність цієї методики. Виходячи з цих факторів, ми стверджуємо, ця методика не точно відображає справжню фінансову стійкість ПАТ «СК «АРХ», не враховується вся унікальність показників.

Розрахуємо фінансову стійкість ПАТ «СК «АРХ» за 2021-2023р.р. за методикою Кожинкова В.Я.

Таблиця 2.7

Оцінка фінансової надійності ПАТ «СК «Уніка»
за методикою Кожинкова В.Я. за 2021-2023 р.р.

Назва Активу	2021	2022	2023	Нормативний показник
Грошові засоби	0,04	0,02	0,01	0,00
Цінні папери	0,22	0,02	0,02	0,10
Позики з страхування життя	0,02	0,00	0,00	0,15
Розрахунки з дебіторами	0,11	0,03	0,00	0,20
Короткострокові фінансові вкладення	0,16	0,08	0,03	0,40
Основні засоби	0,01	0,00	0,00	0,70
Інші активи	0,01	0,01	0,00	1,00

**Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]*

Як бачимо, фінансова стійкість ПАТ «СК «АРХ» у 2021-2023 роках, за методикою Кожинкова В.Я. має негативний характер за показниками. Крім показника «Грошові засоби» жоден показник не співпадає з нормативним значенням.

Показник «Цінні папери» у 2023 році менш на 0,08, ніж нормативний показник, це свідчить про негативні сценарії інвестиційної діяльності ПАТ «СК «АРХ».

Показник «Позики з страхування життя» у 2023 році дорівнює 0, тобто ПАТ «СК «АРХ» зводить до мінімуму роботу з власним капіталом. Назва показника не відповідає його значенню.

Показник «Розрахунки з дебіторами» у 2023 році дорівнює 0, з від'ємною динамікою по роках. Значення показника відсутнє у фінансовому звіту 2023 року, однак ми бачимо негативну динаміку у 2022 році, та потрібно проаналізувати структуру дебіторської заборгованості.

Показник «Короткострокові фінансові вкладення» має негативну динаміку, та у 2023 році дорівнює 0,03, що менше нормативного показника на 0,37.

Показники «Основні засоби» та «Інші активи» мають найбільшу негативну різницю між нормативні значення в аналізованому періоді та у 2023 році дорівнює 0,00.

Згідно методики Кожинкова В.Я ПАТ «СК «АРХ» фінансово нестабільна страхова компанія з негативним трендом у 2023 році.

Для кінцевої оцінки фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ» проведемо комплексну оцінку останньою розробленою методикою за авторством Аберніхіної І.Г.

Таблиця 2.8

Оцінка фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»
за методикою Аберніхіної І.Г. за 2021-2023 р.р.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення	
				2022-2021	2023-2022
Показник ліквідності активів	12,91	45,28	8,71	32,36	-36,57
Показник поточної ліквідності	1,45	1,88	1,97	0,43	0,08
Зворотний показник платоспроможності	230,91	121,09	111,03	-109,82	-10,05
Коефіцієнт боргового навантаження	0,69	0,53	0,51	-0,16	-0,02
Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	176,25	63,90	62,53	-112,35	-1,37
Коефіцієнт достатності страхових резервів	1,03	1,63	1,54	0,61	-0,09
Показник покриття зобов'язань за страховими виплатами	2,40	2,64	2,39	0,24	-0,25
Показник обсягів страхування (андеррайтингу)	0,45	0,43	0,52	-0,02	0,09
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за страховими виплатами	0,04	0,02	0,01	-0,02	0,00
Показник дебіторської заборгованості	0,11	0,03	0,00	-0,08	-0,03
Показник незалежності від перестрахування	0,98	0,78	0,80	-0,20	0,01

*Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]

У частині виконання зобов'язань ПАТ «СК «АРХ» демонструє позитивний прогрес у 2022 році, з відчутним зниженням показників зворотної платоспроможності та відношення чистих страхових резервів до капіталу. У 2022 році понад -100 та у 2023 році -10,05 та – 1,37 та склали 111,03 та 62,53 відповідно. Тобто у ПАТ «СК «АРХ» відсутній приріст необхідного капіталу та рівня платоспроможності для адекватного покриття своїх зобов'язань.

Це підтверджує показник ліквідності активів, який у 2022 році збільшився на 32,36, а у 2023 році знизився на -36,57 та склав значення 8,71.

Показники коефіцієнту достатності страхових резервів та покриття зобов'язань за страховими виплатами у 2022 році збільшились на 0,61 та 0,24, а у 2023 році зменшились на -0,09 та -0,25, та склали значення 1,54 та 2,39.

Всі ці показники свідчать про те, що ПАТ «СК «АРХ» має накопичений фінансовий потенціал та фінансові ресурси для подолання фінансових зобов'язань у 2023 році, однак має зниження динаміки приросту по всім основним напрямом операційної, інвестиційної на фінансової діяльності.

Показник андеррайтингу, який вимірює страхові виплати, у 2022 році знизився на -0,02, а у 2023 році збільшився на 0,09 та склав 0,52. Що підтверджує наші висновки про те, що компанія ретельно змінює процес андеррайтингу. Зниження у 2022 році було у всіх страхових компаній України у зв'язку з проблемами страхових виплат та змін у перестрахованні.

Показник незалежності від перестраховування, що вимірює ступінь залежності від перестраховування у 2022 році знизився на 0,2, а у 2023 зріс на 0.01 та склав значення 0,8, що підтверджує висновок про зміни у перестрахованні.

Останній показник оборотності кредиторської заборгованості за страховими виплатами підтверджує всі показники та негативна тенденція свідчить про зниження загальної ділової активності.

Виходячи з цього підходу, можна зробити висновок, що ПАТ «СК «АРХ» має достатній ступінь фінансової стійкості, однак має зниження ділової активності та не дивлячись на складну ситуацію в Україні має достатні ресурси для змін фінансового менеджменту. Крім того, потрібно відмітити, що не всі

методики, розраховані в роботі підходять до ПАТ «СК «АРХ», у зв'язку з комплексними зовнішніми проблемами законодавства, зниження платоспроможності населення та підприємств, інфляційну складову та багато інших факторів.

2.2 Оцінка ліквідності та платоспроможності ПАТ «СК «АРХ»

Довгострокова здатність страхової компанії виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками, кредиторами та державою називається фінансовою стійкістю. Ця стійкість визначається двома вирішальними факторами: ліквідністю та платоспроможністю.

I. Наявність ліквідних активів:

Швидке та безперебійне перетворення активів у готівку для виконання негайних фінансових зобов'язань є сутністю ліквідності. У випадку страхової компанії це передбачає наявність значної кількості активів, які можна легко мобілізувати для врегулювання страхових претензій, вирішення поточних витрат і управління боргом.

До показників ліквідності належать:

1. коефіцієнт поточної ліквідності;
2. коефіцієнт швидкої ліквідності
3. коефіцієнт абсолютної ліквідності.

II. Наявність платоспроможності:

Здатність компанії виконувати свої великі зобов'язання, такі як компенсація страхових виплат, надання пенсій та ануїтетів. У контексті страхової компанії це передбачає підтримку значних резервів і капіталу для захисту від усіх потенційних ризиків і гарантування фінансової стійкості.

Двома важливими показниками платоспроможності в страховій галузі є коефіцієнт достатності власних коштів і коефіцієнт покриття страхових резервів.

Досягнення фінансової стійкості вимагає як ліквідності, так і платоспроможності. У короткостроковій перспективі ліквідність гарантує фінансову стійкість компанії, дозволяючи їй безперебійно виконувати свої безпосередні обов'язки.

Платоспроможність гарантує довгострокову фінансову стійкість компанії та її здатність виконувати зобов'язання клієнтів навіть у несподіваних ситуаціях. Міцна фінансова стійкість свідчить про наявність достатньої ліквідності та платоспроможності.

Досягнення цієї мети стає можливим завдяки збалансованій структурі активів і пасивів, впровадженню ефективної системи управління ризиками та веденню прибуткової діяльності.

Регулятори встановлюють мінімальні стандарти ліквідності та платоспроможності страхових компаній, а оцінка фінансової стійкості цих компаній проводиться ретельно, враховуючи взаємозв'язок між ліквідністю та платоспроможністю.

Робота на страховому ринку вимагає чіткого дотримання цих вимог, оскільки вони є обов'язковою умовою. Аналіз фінансової стійкості страхової компанії має велике значення через різні наслідки.

Страхувальники оцінюють фінансову стійкість компанії та її здатність виконувати свої зобов'язання, тоді як інвестори оцінюють фінансовий потенціал компанії та пов'язані з нею інвестиційні ризики.

Керівництво компанією має вирішальне значення для прийняття обґрунтованих рішень. Існують різні підходи до оцінки фінансової звітності, які передбачають аналіз не тільки самої фінансової звітності, але й додаткових даних.

Успішне функціонування страхової компанії залежить від її фінансової стійкості. Досягнення фінансової стійкості залежить від підтримки адекватної ліквідності та платоспроможності.

Проведемо оцінку рівня ліквідності ПАТ «СК «АРХ» у 2021-2023 роках у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників ліквідності ПАТ «СК «АРХ» за 2021-2023 р.р.

Показники ліквідності	2021	2022	2023	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,63	3,79	0,86	0,2-0,25
Коефіцієнт поточної ліквідності	3,58	12,73	12,08	>1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,62	5,92	0,86	0,7-0,8
Коефіцієнт покриття короткострокових зобов'язань власним оборотним капіталом	2,58	11,73	11,08	>1

**Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]*

Протягом 2022 року відбулося помітне зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності з 0,63 до 3,79, що значно перевищило нормативне значення. У 2023 році зниження з 3,79 до 0,86, це свідчить про зниження рівня вільних коштів, що співпадає з висновками таблиці 2.8.

Протягом 2022 року спостерігається помітне зростання коефіцієнта поточної ліквідності з 3,58 до 12,73, а у 2023 році знизився до 12,08. Це свідчить про те, що ПАТ «СК «АРХ» володіє достатніми оборотними активами для виконання своїх короткострокових фінансових зобов'язань, що свідчить про ефективне використання активів.

Протягом 2022 року є зростання коефіцієнта швидкої ліквідності з 1,62 до 5,92, що свідчить про кошти та дебіторську заборгованість на високому рівні. У 2023 році показник по дебіторській заборгованості відсутній, однак, як бачимо, рівень показника вище ніж нормативне значення. Тобто це свідчить, що компанія вміє ефективно поводитися зі своєю дебіторською заборгованістю.

Останній показник покриття короткострокових зобов'язань власним оборотним капіталом мав у 2021 році значення 2,58, у 2022 році 11,73 та 11,08 у 2023 році. Це означає, що при різкому зниженні оборотних активів ПАТ «СК «АРХ», зможе виконувати свої фінансові зобов'язання.

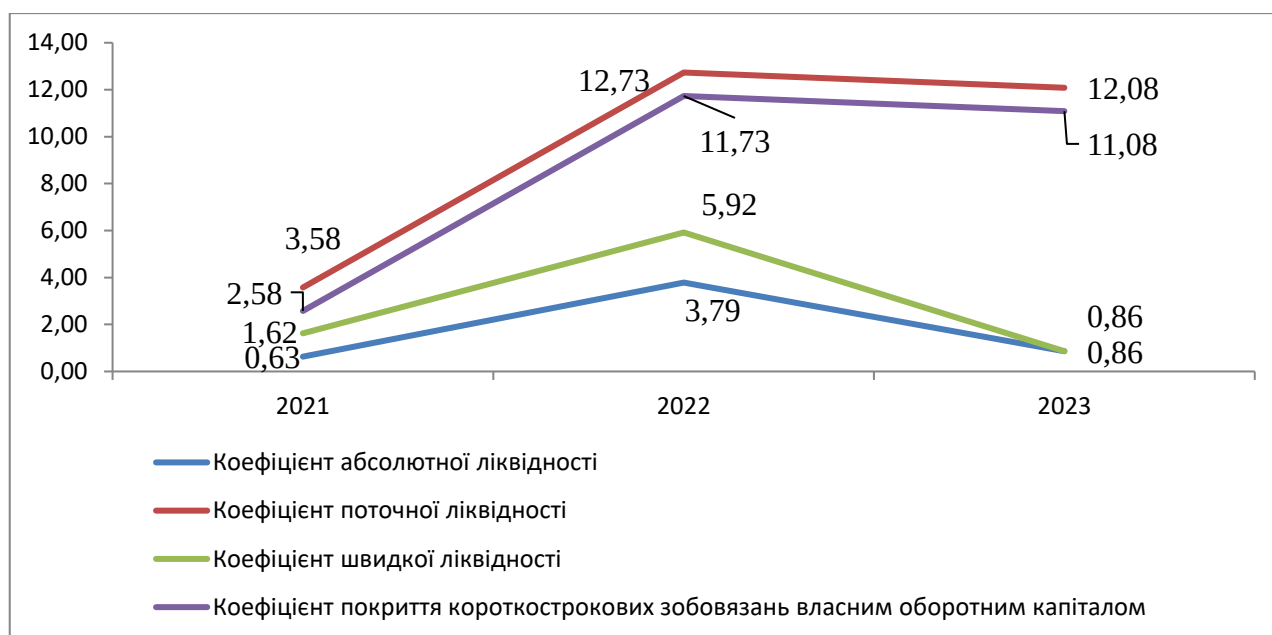

Рис.2.4 Динаміка показників ліквідності ПАТ «СК «АРХ» в 2021-2023р.р.

**Джерело: Складено автором на основі таблиці 2.9*

Згідно рисунку 2.4, можемо стверджувати, що ПАТ «СК «АРХ» у 2023 році має високий рівень фінансової стійкості.

У процесі аналізу ліквідності визначальним є визначення рівня ліквідності в діяльності страховика. Це передбачає розрахунок коефіцієнта покриття, який вказує на здатність страховика виконувати зобов'язання за договорами страхування з використанням високоліквідних активів, а також коефіцієнта достатності страхових резервів, який оцінює достатність резервів страховика для здійснення страхових виплат.

Таблиця 2.10

Динаміка показників ліквідності діяльності ПАТ «СК «АРХ» за 2021-2023 р.р.

Показники ліквідності	2021	2022	2023	Нормативне значення
Коефіцієнт покриття зобов'язань страховика за укладеними договорами страхування	1,57	1,68	1,42	>1
Коефіцієнт достатності страхових резервів	0,70	0,73	0,73	1-2,5

**Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]*

Один з самих важливих показників фінансової стійкості, коефіцієнт покриття зобов'язань страховика за укладеними договорами страхування у 2021 році склав 1,57, у 2022 році склав 1,68, а у 2023 році склав 1,42. Цей показник свідчить, про достатній рівень резервів ПАТ «СК «АРХ» для виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками.

Коефіцієнт достатності страхових резервів мав значення нижче, ніж нормативне у всьому аналізованому періоді. Існує ймовірність того, що ПАТ «СК «АРХ» може зіткнутися з проблемами у виконанні своїх зобов'язань перед власниками полісів у разі значної кількості страхових випадків.

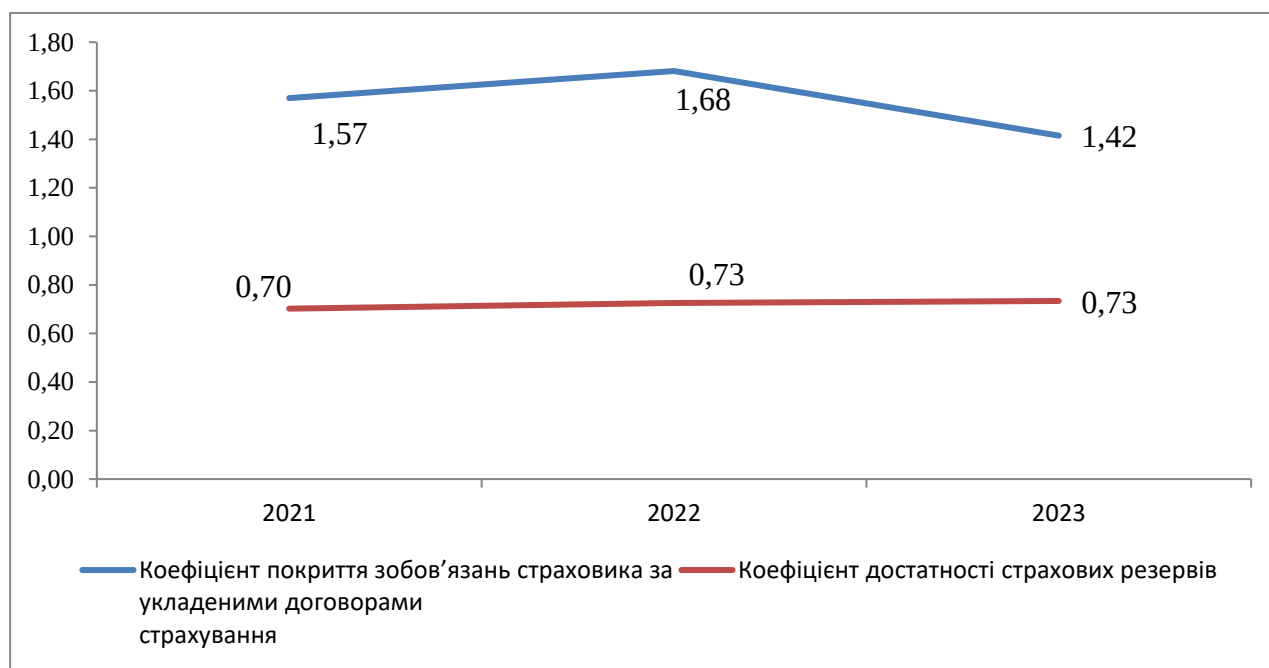

Рис.2.5. Динаміка показників ліквідності діяльності ПАТ «СК «АРХ» в 2021-2023р.р.

Джерело: Розроблено автором згідно таблиці 2.10

Далі ми проведемо оцінку показників платоспроможності ПАТ «СК «АРХ» у 2021-2023 роках у таблиці 2.11.

Збільшення фактичної платоспроможності позитивний фактор платоспроможності ПАТ «СК «АРХ».

У 2021 році фактичний запас платоспроможності склала 1101580тис.грн., у 2022 році склала 1657604тис.грн., а у 2023 році 2030678тис.грн.

Таблиця 2.11

Оцінка рівня платоспроможності ПАТ «СК «АРХ»

за 2021-2023р.р., тис.грн.

Показник	2021	2022	2023
ФЗП Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи)	1 101 580	1 657 604	2 030 678
Нормативний запас платоспроможності (за преміями)	483274,35	411783,8	449223,75
Нормативний запас платоспроможності (за виплатами)	323296,22	180317,5	270221,25
НЗП	483274,35	411783,8	449223,75
Виконання умови платоспроможності (НЗП<ФЗП)	+	+	+

*Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]

Рівень НЗП у 2021 році склало 483274,35тис.грн., у 2022 році 411783 тис.грн, а у 2023 році 449223,75тис.грн.

Тобто, згідно законодавства, яке було дійсне за 2023 рік ПАТ «СК «АРХ» було платоспроможним весь аналізований період.

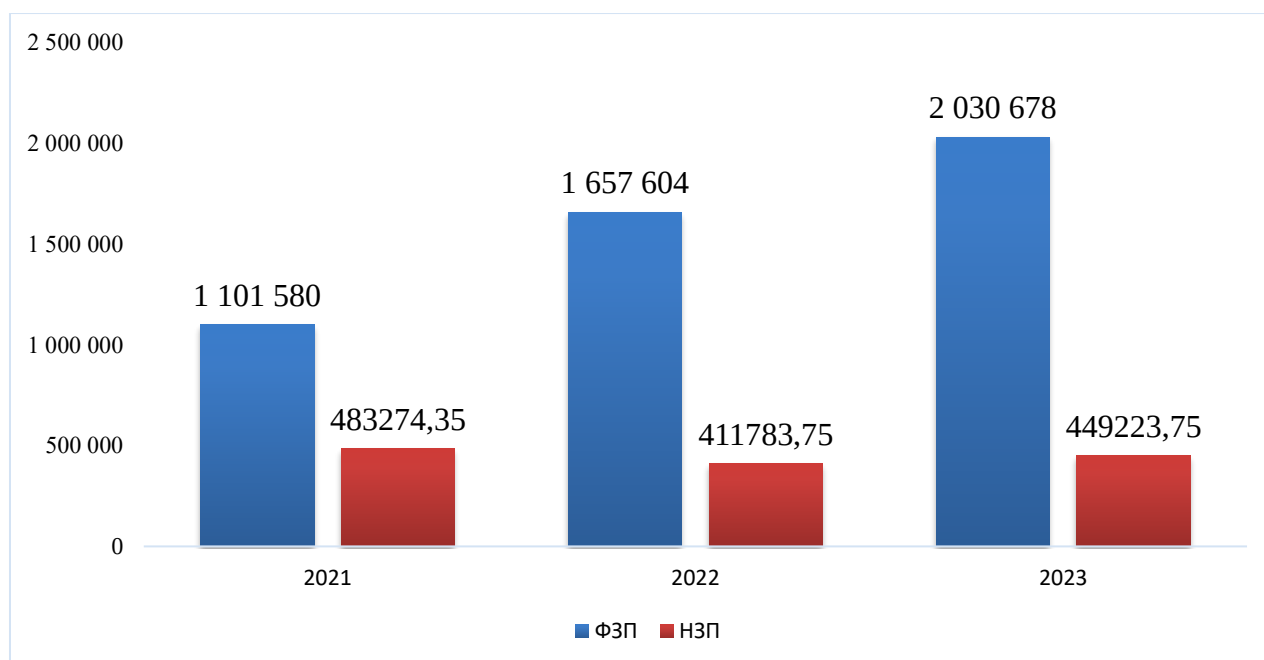

Рис. 2.6. Динаміка показників рівня платоспроможності ПАТ «СК «АРХ» в 2021-2023р.р., тис.грн.

*Джерело: розроблено автором згідно таблиці 2.11

Таблиця 2.12

Надходження страхових премій ПАТ «СК «АРХ»
за 2021-2023р.р., тис.грн.

Назва показника	Сума надходжень			Відхилення 2022/2021		Відхилення 2023/2022	
	2021	2022	2023	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Особисте страхування (крім страхування життя)	514363	501902,9	597125,6	-12460,1	-2,4%	95222,7	19,0%
Майнове страхування	2527362,3	1906597	2569185	-620765,3	-24,6%	662588,3	34,8%
Страхування відповідальності	96359,2	67353,4	84187,6	-29005,8	-30,1%	16834,2	25,0%
Обов'язкове страхування (крім державного)	267220,1	288047,1	441296,2	20827	7,8%	153249,1	53,2%
Всього	3405304,6	2763900	3691795	-641404,2	-18,8%	927894,3	33,6%

*Джерело: Складено автором на основі даних [16-19]

Згідно з інформацією, представленою в таблиці 2.12, у 2022 році відбулося помітне зниження страхових премій за всіма категоріями, крім обов'язкових видів страхування у ПАТ «СК «АРХ», на суму -641404,2тис.грн., порівняно з попереднім 2021 роком. Разом з тим варто зазначити, що протягом 2023 року спостерігалось зростання страхових внесків за всіма категоріями на 927894,3тис.грн. зрівняно з 2021 роком. Це підтверджує дуже високий рівень платоспроможності ПАТ «СК «АРХ» у 2023 році.

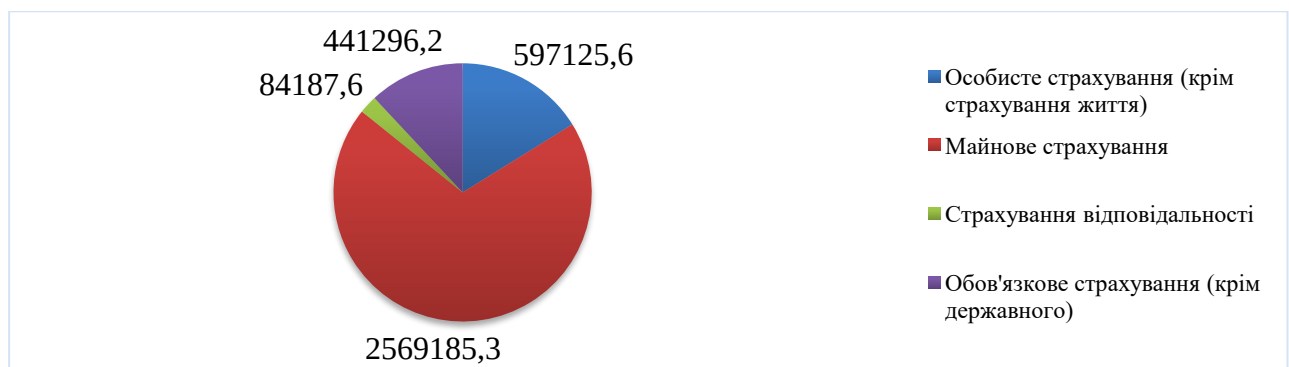

Рисунок 2.7. Надходження страхових премій ПАТ «СК «АРХ»
за 2023 рік, тис.грн.

*Джерело: Розроблено автором на основі таблиці 2.12

Виходячи з інформації, наведеної на рисунку 2.7, протягом 2023 року майнове страхування склало найбільшу суму надходжень 1906597тис.грн. Крім того, особисте страхування (крім страхування життя) за цей же період становило 597125,6тис.грн. За загальним розподілом страхових премій обов'язкове страхування склало 441296,2тис.грн., а страхування відповідальності склало 84187,6тис.грн., найменшу суму надходжень.

На наступному етапі дослідження проведемо аудиторську оцінку фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ».

2.3 Аудиторська оцінка фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»

Ефективний бухгалтерський облік відіграє вирішальну роль у функціонуванні будь-якого бізнесу. Це передбачає створення комплексної системи, яка дозволяє записувати, аналізувати та відображати економічні операції в організації. Ця система також створює консолідовані фінансові звіти, які служать цінними ресурсами для проведення аудиту та оцінки фінансової стійкості страхової компанії. Тому вкрай важливо організувати бухгалтерські процедури таким чином, щоб враховувати унікальні характеристики бізнесу, гарантуючи, що отримані звіти надають достовірну та точну інформацію.

Щоб гарантувати достовірність фінансової інформації та створення точних звітів, організації обирають облікову політику. Як зазначено в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», облікова політика охоплює сукупність принципів, прийомів і протоколів, які застосовуються підприємствами для складання фінансової звітності [60].

Облікова політика, обрана страховою компанією, задокументована в Наказі про облікову політику, який створюється гнучким способом для узгодження з конкретними видами діяльності та структурою власності компанії. Цей наказ є юридично обов'язковою директивою, затвердженою керівником страхової компанії, спрямованою на вирішення основних і повсякденних страхової компанії. Це адміністративний захід, який суттєво впливає на

фінансовий стан страхової компанії, у тому числі на його фінансову стійкість та здатність виконувати зобов'язання [3, с. 15].

Згідно з положеннями, викладеними в наказі про облікову політику, відповідальність за ведення бухгалтерських операцій належить до компетенції бухгалтерської служби організації, під керівництвом головного бухгалтера. Керівництво страхової компанії працює разом з бухгалтерією для забезпечення точного фінансового обліку.

На фінансову стійкість і платоспроможність страхової компанії значною мірою впливають певні цілі облікової політики. Ці цілі включають облік основних засобів, облік доходів, облік зобов'язань та облік власного капіталу [75, с. 112].

Наказ про облікову політику є важливим документом для встановлення та організації бухгалтерського обліку на страховій компанії. Він служить не тільки для оптимізації процесів бухгалтерського обліку, але також має важливе значення як один із основних документів, які перевіряються під час аудиту. Незважаючи на те, що наказ може містити вичерпні деталі, дуже важливо включити конкретні елементи, такі як облік власного капіталу та облік зобов'язань.

У таблиці 2.13 подано систематизований та узагальнений огляд співвідношення між елементами облікової політики та показниками фінансової стійкості та платоспроможності.

Згідно таблиці 2.13, ПАТ «СК «АРХ» у 2023 році має:

1. у страховика задовільна фінансова стійкість, але йому слід уважно стежити за своїми фінансами та вживати заходів для збільшення власних коштів, згідно коефіцієнта забезпечення власними засобами 0,97 (н.з. >1,0);

2. у страховика задовільна фінансова стійкість, але йому слід уважно стежити за своїми довгостроковими активами та зобов'язаннями, згідно індексу постійного активу 0,83 (н.з. >1,0);

3. страховик має достатньо коштів для покриття своїх зобов'язань, згідно поточної платоспроможності;

Таблиця 2.13

Динаміка облікової політики ПАТ «СК «АРХ» за 2021-2023р.р., тис.грн.

Об'єкт облікової політики	Показники	2021	2022	2023	Відхилення	
					2022-2021	2023-2022
Облік оборотних та необоротних активів	Коефіцієнт забезпечення власними засобами	0,45	0,88	0,97	0,43	0,08
	Індекс постійного активу	0,91	0,41	0,83	-0,50	0,42
Облік грошових коштів	Поточна платоспроможність	1,45	1,88	1,97	0,43	0,08
Облік власного капіталу	Коефіцієнт фінансової автономії	0,31	0,47	0,49	0,16	0,02
	Коефіцієнт фінансової залежності	0,84	0,59	0,56	-0,25	-0,03
	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	2,22	7,38	9,58	5,16	2,20
	Показник фінансового левириджу	2,20	1,13	1,03	-1,07	-0,10
Облік зобов'язань	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,80	0,88	0,90	0,08	0,02
	Коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів	1,10	2,45	1,20	1,35	-1,24
	Коефіцієнт структури позикового капіталу	0,69	0,53	0,51	-0,16	-0,02
Облік доходів	Коефіцієнт стійкості економічного росту	36,18	-3,64	20,71	-39,82	24,35
	Коефіцієнт Бівера	0,16	0,07	0,05	-0,10	-0,01

*Джерело: Складено автором на основі даних [16-19]

4. у страховика задовільна фінансова автономія, але йому слід стежити за рівнем своєї залежності від позикових коштів, згідно коефіцієнта фінансової автономності 0,49 (н.з. >0,5);

5. у страховика високий рівень залежності від позикових коштів, згідно коефіцієнта залежності 0,56 (н.з. >0,5);

6. у страховика міцна фінансова стійкість, і він може фінансувати свої короткострокові зобов'язання за рахунок власних коштів, згідно коефіцієнту концентрації маневреності власного капіталу 9,58 (н.з. >1,0);

7. у страховика помірний рівень концентрації позикового капіталу, згідно коефіцієнту концентрації позикового капіталу 0,9 (н.з. >0,5);

8. у страховика високий рівень фінансового левериджу, і він надмірно залежить від позикових коштів, згідно показника фінансового левериджу (н.з. $>1,0$);

9. у страховика високий рівень залежності від довгострокових позикових коштів.1, згідно коефіцієнта довгострокового залучення позичених коштів 1,2 (н.з. $>1,0$);

10. у страховика високий рівень залежності від позикових коштів, згідно коефіцієнта структури позикового капіталу 0,51 (н.з. $>0,5$);

11. у страховика зростання стійке до економічних спадів, згідно 20,71 (н.з. $>1,0$);

12. у страховика низький рівень боргового навантаження і висока фінансова стійкість, згідно коефіцієнта Бівера 0,05 (н.з. $<0,5$).

Можна стверджувати, що страхова компанія ПАТ «СК «АРХ» у 2023 році має достатній рівень фінансової стійкості, та останню оцінку проведемо по ризику зниження або втрати платоспроможності:

Таблиця 2.14

Критерії оцінки ризику зниження або втрати платоспроможності

ПАТ «СК «АРХ» за 2023р.р., тис.грн.

Ризик зниження платоспроможності	Характеристика грошового потоку		
Дуже високий ризик	Сукупні надходження	<	Сукупні витрати
-	3352601	>	1382682
Високий ризик	Операційні надходження	<=	Операційні витрати
-	2665862	>	695943
Високий ризик	Чистий рух коштів від операційної діяльності	<=	Термінові виплати
+	156788	<	844914
Звичайний ризик	Операційні надходження	>	Операційні витрати
+	2665862	>	695943
Низький ризик	Сукупні надходження	>	Сукупні витрати
+	3352601	>	1382682
Низький ризик	Чистий рух коштів від операційної діяльності	=>	Термінові виплати
-	156788	<	844914
Низький ризик	Чистий рух коштів	>	0
+	537377	>	0

*Джерело: Складено автором на основі даних [16-19]

Згідно таблиці 2.14, проведеної оцінки фінансової стійкості методик у пункті 2.1 цієї роботи, та аудиторського висновку, переходимо до ідентифікації фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ».

Таблиця 2.15

Ідентифікація фінансової стійкості страхової компанії

Зони фінансової стійкості	Характеристика
Висока	Заплановані результати діяльності та розвитку страховика реалізуються повністю, наявні значні можливості для зростання рівня стійкості, наявні несуттєві загрози з боку факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ.
Нормальна	Показники оцінювання функціональних видів стійкості перебувають в межах оптимальних значень, наявні резерви їх зростання, страховик досягає результатів у межах запланованих параметрів.
Передкризова	Спостерігається порушення оптимальних значень функціональних видів стійкості, що негативним чином впливає на параметри діяльності та розвитку страховика; через дію сукупності чинників неможливо в короткі строки використати наявні резерви або навіть спостерігається їх відсутність в достатньому для покращення ситуації обсязі; великою є ймовірність банкрутства.
Кризова	Порушені всі (чи майже всі) параметри стійкості, наявна системна криза у страховика, яке втрачає можливості збереження своєї структурності, економічної та організаційної цілісності.

**Джерело: Складено автором на основі даних [38]*

Згідно ідентифікаторів фінансової стійкості, робимо висновок, що ПАТ «СК «АРХ» у 2023 році має нормальний рівень фінансової стійкості, оскільки наш аналіз показав, що показники оцінювання функціональних видів стійкості перебувають в межах оптимальних значень, наявні резерви їх зростання, страховик досягає результатів у межах запланованих параметрів.

Далі проведемо прогнозну оцінку фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ».

Аналізуючи дані, надані ПАТ «СК «АРХ», встановлено, що на показник «Темпи зростання чистого доходу», який використовується для оцінки об'єкта дослідження, опосередковано впливають два основні фактори: збільшення валової страхової внески та рівень страхових виплат. Термін «опосередковано» означає, що немає явного математичного виразу, який би вказував на взаємозв'язок між показником і ідентифікованими факторами. Протягом усього процесу аналізу були зібрані статистичні спостереження як для вищезгаданого показника, так і для факторів. Період моніторингу цих показників охоплює з 2021 по 2023 роки, як показано в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Вихідні дані показників ПАТ «СК «АРХ» за 2021-2023рр., %

Чинники	2021	2022	2023
Темп приросту чистого доходу	123,0	105,8	109,8
Приріст валових страхових премій	100,0	59,5	97,3
Рівень страхових виплат	44,0	33,7	41,2

**Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]*

Рівняння 2.1, двофакторну модель, можна використати для моделювання коливань чистого прибутку внаслідок змін у зростанні валових страхових премій і страхових виплат. Це рівняння слугує представленням кореляції між цими двома факторами та чистим доходом ПАТ СК «Уніка». По суті, він описує площину, яка охоплює це з'єднання.

$$r_{At} = 1,39 - 0,95 * (F_1) - (-1,65) * (F_2)$$

з апроксимацією на рівні $R^2=0,85$

Щоб передбачити майбутні зміни в чистому прибутку, ми обчислюємо прогнозовані значення для рівнів двох змінних на майбутній період і включаємо ці значення в рівняння 2.2. Цей процес дає змогу визначити прогнозовані цифри для прогресії чистого прибутку в наступний період часу.

Таблиця 2.17

Вихідні дані показників компанії ПАТ «СК «АРХ» за 2021-2024рр., %

Чинники	2021	2022	2023	2024
Темп приросту чистого доходу, %	123	105,8	109,8	
Приріст валових страхових премій, %	100,0	59,5	97,3	82,8
Рівень страхових виплат, %	44,0	33,7	41,2	39,0

**Джерело: Складено автором на основі даних [24-26]*

Таблиця 2.18 відображає результат прогнозування чистого доходу від реалізації продукції ПАТ «СК «АРХ».

У результаті отримуємо:

$$r_{At} = 1,39 - 0,95 * 82,8\% - (-1,65) * 39\% = 124,7\%$$

Таблиця 2.18

Прогноз приросту чистого доходу від реалізації продукції
у ПАТ «СК «АРХ», %

Рік	Приріст валових страхових премій, %	Рівень страхових виплат, %	Темп приросту чистого доходу, %
2021	100,0%	44,0%	123,0%
2022	59,5%	33,7%	105,8%
2023	97,3%	41,2%	109,8%
2024(прогноз)	82,8%	39,0%	124,7%

У 2024 році очікується значний темп зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПАТ «СК «АРХ» — 124,7 відсотка, що вказує на чітку тенденцію до зростання прибутковості.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПАТ «СК «АРХ»

3.1. Зарубіжний досвід підходів підвищення фінансової стійкості страхових компаній

У країнах із добре налагодженою фінансовою системою прийнято покладатися на незалежні рейтингові агентства, щоб надати споживачам вичерпну та доступну інформацію про фінансову стабільність страхових компаній. Практика використання рейтингів існує вже більше століття і призвела до появи світових лідерів у цій галузі, таких як Moody's Investor Service Inc., Standard & Poor's Corp., Duff & Phelps Credit Rating Co та Fitch IBCA. Ці агентства використовують власні унікальні методології для оцінки фінансової стабільності страховиків, аналізуючи різні аспекти їх діяльності та присвоюючи їм певні рейтинги або індекси, використовуючи комбінацію цифр, великих і малих літер.

Природно, якщо авторитетне агентство присвоює позитивний рейтинг, це може стати потужним рекламним інструментом і зміцнити позиції страховика на ринку. Тим не менш, участь іноземних рейтингових агентств на страхових ринках країн колишнього СНД обмежена через непомірні витрати, пов'язані з їх послугами, та іншими пом'якшувальними факторами.

Наразі фінансову стійкість українських страховиків оцінюють за рейтинговою системою. Офіційний рейтинг, відомий як Insurance Top, публікується в різних періодичних виданнях, а також з ним можна ознайомитися на сайтах www.insurancetop.com і www.uainsur.com. Ліга страхових організацій України спільно з Українським науково-дослідним інститутом права та економічних досліджень складає рейтинг 100 страховиків за кількома ключовими показниками. Ці показники включають валюту балансу, власний капітал, обсяг зібраних страхових премій, частку перестрахування у страхових

преміях, страхові виплати, рівень виплат та темп їх зростання, обсяг страхових резервів, рівень покриття інвестиційними активами та фондами. Крім того, рейтинг враховує ринкову частку компанії за загальним обсягом страхових премій.

Важливо зазначити, що TopInsurance не є оцінкою, оскільки вона зосереджена виключно на класифікації компаній на основі показників обсягу. Ці дані є цінними в обмеженому інформаційному просторі місцевої фінансової системи. Метою цього рейтингу є не оцінка фінансової стійкості страховика.

Необхідно обов'язково встановити законодавчі вимоги щодо обов'язкової оцінки фінансової стійкості страхових компаній.

Таблиця 3.1

Порівняння показників, які використовують в різних системах
регулювання страхової діяльності

№ з/п	Показник тестів раннього попередження банкрутства (Україна)	Показник у системі IRIS (США)	Показник у системі NAIS (США)	Показник у системі Фінансової інспекції Швеції
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	—	+ (C2)	—
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)	± (K7)	± (C1)	—
3	Показник ризику страхування (ПРС)	—	± (A1)	± (П12)
4	Зворотній показник платоспроможності (ЗПП)	—	± (D2)	± (П8, П9, П10)
5	Показник доходності (ПД)	—	—	± (П7)
6	Показник обсягів страхування (андеррайтінгу) (ПА)	± (K4)	± (B1)	± (П3)
7	Показник змін у капіталі (ПЗК)	—	+ (B3)	+ (П3)
8	Показник змін у сумісних премій (ПЗЧП)	+ (K2)	± (A2)	± (П1)
9	Показник незалежності від перестрахування (ПНП)	—	—	+ (П5)
10	Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу (ПВРК)	± (K9)	—	—
11	Показник доходності інвестицій (ПД)	+ (K5)	+ (B2)	—

*Джерело: Складено автором на основі даних [3]

Цей захід дозволить ефективно знизити ризики на страховому ринку та підвищити рівень довіри до послуг, які надають страхові компанії.

Тести раннього попередження, розроблені Держфінслужбою України, мають сугестивний характер. Вони можуть стати основою для створення обов'язкової нормативної системи оцінки фінансової стійкості страхових компаній.

Якщо в методиці знайдено індикатор, подібний до того, який використовується в тесті попередження про безпеку, призначається «+». І навпаки, якщо відповідного показника немає, записується «-». Якщо показник присутній, але відрізняється розрахунком, він позначається знаком «±». Порівняння тестів раннього попередження з альтернативними системами оцінки фінансової стійкості страховика дало такі висновки.

Таблиця 3.2

Результати порівняння тестів раннього попередження з системами оцінки фінансової стійкості страховиків США та Швеції [3]

Система оцінки фінансової стійкості страховика	Кількість показників, методика розрахунку яких повністю збігається	Кількість показників, методика розрахунку яких має певні особливості	Кількість показників, методика розрахунку яких не збігається
IRIS	2 з 11	3 з 11	6 з 11
NAIS	3 з 11	5 з 11	3 з 11
Фінансова інспекція Швеції	2 з 11	5 з 11	4 з 11

**Джерело: Складено автором на основі даних [3]*

Розрахунок показників різниться в різних системах таким чином:

- У системі IRIS більшість коефіцієнтів (7 з 11) базується на чистому прибутку, тоді як у системі NAIS і шведській системі він базується на власному капіталі. При проведенні тестів раннього попередження більшість коефіцієнтів розраховуються з використанням капіталу, який відноситься до чистих активів, тобто активів, які перераховані на балансі за вирахуванням нематеріальних активів і зобов'язань [2].

- Система NAIS і шведська система використовують концепцію чистої премії, тоді як система IRIS і тести раннього попередження використовують для розрахунку чисті (або чисті зароблені) премії. Незважаючи на те, що поняття нетто-премії не визнається в українському законодавстві чи звітах страховиків, експерти іноді використовують поняття чистої премії. Чиста премія зазвичай відноситься до частини страхової премії, призначеної виключно для страхових виплат, за винятком частини, яка використовується для покриття накладних витрат страховика [4]. Як зазначено в [2], чисті премії слід розуміти як премії, сплачені перестраховикам, за виключенням.

Крім того, існують помітні варіації в шкалі нормативних значень. Відповідно до системи раннього попередження, чисті премії не повинні перевищувати капітал більш ніж в 1-2 рази. Проте шведська та NAIS системи допускають перевищення у 2,6-3 рази. У шведській системі зобов'язання страховика у вигляді технічних резервів можуть перевищувати власний капітал у 3,5 рази, тоді як в Україні зобов'язання не можуть перевищувати 20% капіталу. НБУ враховує лише позитивні зміни капіталу, причому мінімальний річний приріст становить 10%. Верхня межа не встановлена. І навпаки, системи США та Швеції допускають негативні зміни (до 10-20% на рік) і встановлюють верхню межу збільшення (не більше 20-50% на рік). Нарешті, згідно з тестами раннього попередження, сума чистих (або чистих зароблених) премій має зазнати лише позитивних змін (збільшення принаймні на 33% на рік), без вказівки верхньої межі. Виходячи з моделей, реалізованих у Швеції та США, можливе зростання негативного значення, але не більше 33% на рік. Аналогічно, максимальна межа зростання також становить 33%. Як у США, так і в Швеції компанії мають можливість працювати незалежно від перестрахування з діапазоном від 50% до 100%. І навпаки, в Україні страхові компанії, які передають у перестрахування менше 15% премій, отримують незадовільний рейтинг.

Відсутність показника ефективності операцій з перестрахування є очевидною як у системі NAIS, так і в шведській системі, а також у тестах

раннього попередження. Однак система IRIS відрізняється тим, що включає індикатор, який спеціально вимірює співвідношення чистого прибутку від операцій перестрахування до загального чистого прибутку компанії.

3.2. Рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості ПАТ «СК «АРХ»

Дуже складно надавати рекомендації компанії, яка є ТОП-2 з надходжень зароблених страхових премій на страховому ринку України.

Ми напишемо рекомендації, які нам в першу чергу були потрібні для повноцінної оцінки:

1) Повернути у фінансову звітність строки дебіторської заборгованості за товари та послуги та структури страхових резервів, які не надали нам інформації з показників у методиках. Ми не будемо давати оцінку цьому порушенню правил надання фінансової звітності;

2) Звернути увагу на те, що пропорція залученого капіталу по відношенню до власного капіталу збільшується, підкреслюючи наростаючу проблему фінансової стійкості.

3) Звернути увагу на те, що має місце зниження ділової активності та є достатньо ресурсів для подолання цього процесу.

4) У ПАТ «СК «АРХ» є великі зниження рівня вільних коштів, це свідчить, що потрібно з'ясувати проблеми з 1 пунктом цих рекомендацій;

5) Провести маркетингові дослідження з метою підвищення показників з страхування відповідальності у ПАТ «СК «АРХ»;

6) Перевірити підходи до менеджменту для зростання рівня стійкості з нормального до високого рівня;

7) Зменшити приріст необоротних активів на користь зростання оборотних коштів.

ВИСНОВКИ

Підвищення фінансової стійкості компанії може бути досягнуто різними заходами, включаючи диверсифікацію страхового портфеля, оптимізацію тарифної політики компанії, перерозподіл прийнятих ризиків. Щоб забезпечити кращий регулятивний контроль за платоспроможністю страхових компаній, необхідно здійснити дві ключові дії. По-перше, впровадження змін для підвищення ефективності системи раннього попередження, яка зараз діє в Україні, та встановлення її обов'язкового та перспективного регуляторного статусу. По-друге, консолідація системи страхового нагляду відповідно до Директиви Solvency II:

1. Фінансова стійкість – комплексне поняття, яке охоплює ресурсний потенціал страхової компанії, її фінансовий стан, залежність від внутрішніх і зовнішніх чинників, здатність забезпечити ефективну діяльність, залишаючись платоспроможною. Фінансова стійкість стає ключовим критерієм планування діяльності, впровадження інноваційних технологій і відображає рівень ризику в бізнес-операціях.

2. Існує дві категорії методів, які використовуються для підтримки фінансової стійкості страхової компанії: загальні та спеціальні. Загальні методи охоплюють економіко-статистичні, економіко-математичні та експертні підходи, які використовуються в різних аспектах, таких як вибір інвестиційних можливостей і процес андеррайтингу.

3. Метою аудиту є оцінка достовірності та дотримання нормативно-правових актів і стандартів фінансово-економічної інформації, що надається суб'єктами господарювання. Це передбачає перевірку публічної бухгалтерської звітності, первинних документів та інших відповідних записів. У методі аудиту використовуються різні прийоми і методи дослідження предмета та об'єктів. До них належать аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, специфікація, класифікація, огляд, опитування, фактичний контроль, перевірка документів, тестування, аналітичні процедури тощо.

4. ПАТ «СК «АРХ» має достатній ступінь фінансової стійкості, однак має зниження ділової активності та не дивлячись на складну ситуацію в Україні має достатні ресурси для змін фінансового менеджменту. Крім того, потрібно відмітити, що не всі методики, розраховані в роботі підходять до ПАТ «СК «АРХ», у зв'язку з комплексними зовнішніми проблемами законодавства, зниження платоспроможності населення та підприємств, інфляційну складову та багато інших факторів.

5. ПАТ «СК «АРХ» має високий рівень ліквідності та платоспроможності, згідно нормативних значень та законодавства.

6. Згідно ідентифікаторів фінансової стійкості, робимо висновок, що ПАТ «СК «АРХ» у 2023 році має нормальний рівень фінансової стійкості, оскільки наш аналіз показав, що показники оцінювання функціональних видів стійкості перебувають в межах оптимальних значень, наявні резерви їх зростання, страховик досягає результатів у межах запланованих параметрів. Економіко-математична двохфакторна регресійна модель показує, що доходна частина у 2024 році можливо буде збільшення доходу ПАТ «СК «АРХ» на 124,7%

7. Страхова галузь в Україні наразі відзначається своєю відкритістю та зростаючим прагненням до участі у світовій страховій арені. Процес євроінтеграції зумовлює необхідність приведення українського законодавства до стандартів ЄС, зокрема у сфері страхових операцій. Це, у свою чергу, вимагає імплементації вказівок ЄС щодо фінансової стійкості страхових компаній як невід'ємної частини регуляторного нагляду на внутрішньому страховому ринку.

8. Платоспроможність страхових компаній в ЄС регулюється комплексним набором директив та заходів із впровадження, які охоплюють різні аспекти страхування, включаючи страхування життя, транспортне страхування, перестраховування, платоспроможність, бухгалтерський облік, електронну комерцію, страхові групи, страхове посередництво та ліквідація страховиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арич М. І., Говорушко Т. А. Теоретичні аспекти сутності управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства. Економічний аналіз: збірник наукових праць. 2012. № 11. С. 117-121.
2. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. Агросвіт. 2015. № 10. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf
3. Єпіфанова Є. І. Роль і місце аналізу фінансової звітності в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 23, ч. 1. С. 162-166.
4. Зарічнюк І. О. Управління як складова системи ефективного управління підприємством. Економіка, управління, фінанси: теорія і практика. Ужгород, 2014. С. 142-146.
5. Чернецька О. В. Внутрішні чинники у формуванні системи управління фінансовими результатами сільськогосподарських підприємств. «Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2014. №25(67). С. 146-151.
6. Бондаренко П.В., Щур В.В. Економічна сутність дефініції «Фінансова стійкість страхової компанії». *XXII Міжнародній науково-практичній конференції «Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях» (25-26 квітня 2024 р.)*. Одеса. ОНЕУ, 2024.
7. Сосновська О.О. Елементи забезпечення фінансової стійкості страхових компаній. *Економіка, фінанси і оцінки в XXI столітті: аналіз тенденцій та перспективи розвитку: зб. тез міжнародної науково-практичної конференції*. 2017. с. 70-74.
8. Закон України «Про страхування»: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (Дата звернення 2.05.2024)
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від

28.12.2014 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19> (Дата звернення 28.03.2023)

10. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній (методологія оцінки та механізми забезпечення): дис. ... д-ра. екон. наук. Суми, 2017. 33 с.

11. Олійник В.М. Методологічні засади забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: дис. ... д-ра. екон. наук. Суми, 2016. 4–8 с.

12. Федорова Т.А. Страхування: підручник 3-є вид, 2016. С.1006.

13. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І. та ін. Фінансова діяльність підприємства: підручник 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Либідь, 2016. С.384.

14. Шірінян Л., Бойко С., Толстенко О., Аналіз і прогнозування надходжень до Державного бюджету України від податку на прибуток страхових компаній. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2019. № 3(204). С. 56-64.

15. Підсумки діяльності страхових компаній за рейтинговим журналом про страхування та іншуртех "Insurance TOP" за 2023 рік URL: <https://forinsurer.com/files/file00750.pdf> (Дата звернення 2.05.2024)

16. Підсумки діяльності страхових компаній за рейтинговим журналом про страхування та іншуртех "Insurance TOP" за 2022 року URL: <https://forinsurer.com/files/file00735.pdf> (Дата звернення 2.05.2024)

17. Підсумки діяльності страхових компаній за рейтинговим журналом про страхування та іншуртех "Insurance TOP" за 2021 рік URL: <https://forinsurer.com/files/file00722.pdf> (Дата звернення 2.05.2024)

18. Підсумки діяльності страхових компаній за рейтинговим журналом про страхування та іншуртех "Insurance TOP" за 2020 рік URL: <https://forinsurer.com/files/file00703.pdf> (Дата звернення 2.05.2024)

19. Онищенко В.П. Рівень страхових виплат як показник розвитку страхового ринку України. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. Чернігів. № 43. 2017. 156–163 с.

20. Рябенко Г. М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Інноваційна економіка*. № 7. 2017. 208 с.

21. Антипенко Є. Підвищення фінансової стійкості підприємства. *Економічний аналіз*. № 9. 2018. 89 с.
22. Рудницька О.М. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2700/1/19.pdf> (Дата звернення 2.05.2024)
23. Рябенко Г.М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Економіка та конкурентоспроможність підприємств*. Київ. 2015. С.105-109
24. Шумелда Я. Страхування : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Міжнародна агенція «Бізон». Київ. 2018. 384 с.
25. Юрченко Л. А. Фінансовий менеджмент страховика. Київ. 2017. 89 с.
26. Варгатюк, М.А. Аналіз і оцінка фінансового стану підприємства. *Вектор науки Львівського державного університету. Серія: Економіка та оцінки: наук. Журнал*. Львів. 2018. С. 33-36.
27. Годін, А.М. Страхування. Львів. 2016. 502 с.
28. Данилова, Н.Л. Сутність і проблеми аналізу фінансової стійкості комерційного підприємства. *Концепт: наук. Журнал*. 2016. С. 16-20.
29. Єфремова, П.І. Роль державного регулювання в концентрації капіталу в страховому секторі фінансового ринку. *Страхова справа: наук. Журнал*. 2018. С. 3-8.
30. Ковальов, В.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: навчальний посібник. Київ. 2018. - 424 с.
31. Кужелєв М.А. Фінансова стійкість страхових компаній в умовах динамічного зовнішнього середовища. *Економічний вісник університету. Збірник наукових праць вчених і аспірантів: наук. журнал*. Київ. 2016. С. 287-294.
32. Лаврентьєва, Л.В. Про платоспроможність як якісної характеристики фінансової стійкості страхової компанії. *Введення науки: наук. жур.* Харків 2015. С.57
33. Мосолова, Н.А. Механізм формування страхових резервів як засіб підвищення ефективності функціонування страхового ринку. 2016. - 15 (237). С. 96-108.

34. Нехайчук, Ю.С. Про особливості стратегічного планування в страхових компаніях. *Символ науки*: наук. журнал. Львів. 2016. С.126-134.
35. Огородова, М.В. Методика оцінки стійкості страхового сектора і її динаміки з урахуванням ризику фінансової діяльності страхових організацій: підручник. Харків. 2015. 542 с.
36. Садикова, Л.М. Модель оптимізації асортименту страхових продуктів: підручник. Харків. 2017. 309-313 с.
37. Совалєва, Н.А. Оцінки фінансовою стійкістю господарюючого суб'єкта: підручник. 2015. 98-114 с.
38. Солонина, С.В. Фактори забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності страхової організації. *Журнал державного Львівського університету*: наук. журнал. Львів. 2018.С. 910-927.
39. Хэмптон Д.Д. Фінансові оцінки в страхових компаніях: підручник. Харків. 2015. 264 с.
40. Річна фінансова звітність ПАТ «СК «АРХ» за 2020 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/20474912/finances?current_year=2020 (Дата звернення 2.05.2024)
41. Річна фінансова звітність ПАТ «СК «АРХ» за 2021 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/20474912/finances?current_year=2021 (Дата звернення 2.05.2024)
42. Річна фінансова звітність ПАТ «СК «АРХ» за 2022 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/20474912/finances?current_year=2022 (Дата звернення 2.05.2024)
43. Річна фінансова звітність ПАТ «СК «АРХ» за 2023 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/20474912/finances?current_year=2023 (Дата звернення 2.05.2024)
44. Галь С.В. Дослідження чинників вибору страхової компанії. *Матеріали X Міжнародної науково-практичної студентської конференції магістрантів*. Київ. 2016. С. 236–237.

45. Галь, С.В. Дослідження чинників вибору страхової компанії. *Оцінки в соціально – економічних системах*: студ. конференції. Харків. 2016. С. 236–237.
46. Курок О.О. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній. *Економічний вісник університету*. Львів. 2016. С. 557-560.
47. Пікус Р.В. Фінансова стійкість страхової організації та джерела її забезпечення. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. Київ. 2016. С. 6-10.
48. Ткаченко Н. В. Фінансова стійкість страхових компаній (методологія оцінки та механізми забезпечення). *Гроші, фінанси і кредит*: дис. д-ра економ. наук. Суми, 2017. 418 с.
49. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : постанова Кабінету Міністрів України від 16.08.1999 № 1496 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-п>. (Дата звернення 20.03.2023)

Д О Д А Т К И

Додаток А

Фінансова звітність за 2023 рік

2023 рік	2022 рік	2021 рік	2020 рік
----------	----------	----------	----------

Дата звіту	2024-02-28
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	ГРУБА ІННА ІВАНІВНА
КАТОТТГ	UA80000000000719633
Кількість працівників	786

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	114 585.00	149 822.00
первісна вартість	1001	167 221.00	217 723.00
накопичена амортизація	1002	52 636.00	67 901.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби	1010	64 595.00	82 522.00
первісна вартість	1011	201 513.00	205 905.00
знос	1012	136 918.00	123 383.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	360 325.00	1 214 305.00

Додаток Б

Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2 220.00	1 939.00
Відстрочені податкові активи	1045	49 893.00	9 976.00
Гудвіл	1050	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	131 033.00	226 080.00
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	722 651.00	1 684 644.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	750.00	908.00
Виробничі запаси	1101	750.00	908.00
Незавершене виробництво	1102	0.00	
Готова продукція	1103	0.00	
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17 226.00	8 817.00
з бюджетом	1135	2 531.00	2 409.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	2 278.00
з нарахованих доходів	1140	5 341.00	5 784.00
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	69 017.00	104 156.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	1 381 557.00	1 745 446.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	908 742.00	196 329.00
Готівка	1166	10.00	6.00
Рахунки в банках	1167	908 732.00	196 323.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	671 492.00	686 739.00
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	

Додаток В

інших страхових резервах	1184	671 492.00	686 739.00
Інші оборотні активи	1190	0.00	
Усього за розділом II	1195	3 056 656.00	2 750 588.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	3 779 307.00	4 435 232.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	261 975.00	261 975.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	118 000.00	118 000.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 392 214.00	1 800 525.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	1 772 189.00	2 180 500.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	20 554.00	29 366.00
Довгострокові забезпечення	1520	15 749.00	41 128.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	15 749.00	41 128.00

Додаток Г

Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	1 730 752.00	1 956 623.00
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
інші страхові резерви	1534	1 730 752.00	1 956 623.00
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	1 767 055.00	2 027 117.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	59 076.00	26 807.00
розрахунками з бюджетом	1620	3 579.00	15 020.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	3 189.00	15 020.00
розрахунками зі страхування	1625	89.00	
розрахунками з оплати праці	1630	106.00	38.00
за одержаними авансами	1635	0.00	
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	37 351.00	38 091.00
Поточні забезпечення	1660	139 038.00	147 521.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	824.00	138.00
Усього за розділом III	1695	240 063.00	227 615.00

Додаток ґ

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	3 779 307.00	4 435 232.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		0.00
Чисті зароблені страхові премії	2010	3 352 601.00	3 054 570.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050		0.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	1 382 682.00	1 029 275.00
Валовий: прибуток	2090	1 969 919.00	2 025 295.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Інші операційні доходи	2120	8 917.00	73 070.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Витрати на збут	2150	1 182 635.00	1 071 393.00
Інші операційні витрати	2180	639 413.00	620 124.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	156 788.00	406 848.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	373 256.00	232 132.00
Інші доходи	2240	131 432.00	217 250.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00

Додаток Д

Фінансові витрати	2250	57 500.00	29 337.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	56 717.00	153 366.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	547 259.00	673 527.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-138 948.00	-121 058.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	408 311.00	552 469.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	408 311.00	552 469.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	11 367.00	8 702.00
Витрати на оплату праці	2505	426 679.00	373 643.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	65 175.00	64 407.00

Додаток Е

Відрахування на соціальні заходи	2510	65 175.00	64 407.00
Амортизація	2515	39 105.00	43 796.00
Інші операційні витрати	2520	2 585 011.00	2 766 561.00
Разом	2550	3 127 337.00	3 257 109.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

Рух коштів у результаті операційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000		0.00
Повернення податків і зборів	3005	2.00	0.00
у тому числі податку на додану вартість	3006		0.00
Цільового фінансування	3010	2 559.00	4 089.00
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		0.00
Надходження авансів від покупців і замовників	3015		0.00
Надходження від повернення авансів	3020	1 834.00	14 582.00
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	25 068.00	22 249.00
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	4.00	1.00
Надходження від операційної оренди	3040	1.00	1.00
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045		0.00
Надходження від страхових премій	3050	3 559 887.00	2 704 843.00
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055		0.00
Інші надходження	3095	340 349.00	190 781.00

Додаток Є

Фінансова звітність за 2022 рік

2023 рік

2022 рік

2021 рік

2020 рік

Дата звіту	2023-02-24
Період	2022 рік, 12 міс
Бухгалтер	ГРУБА ІННА ІВАНІВНА
КАТОТТГ	UA80000000000719633
Кількість працівників	760

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	53 192.00	114 585.00
первісна вартість	1001	96 609.00	167 221.00
накопичена амортизація	1002	43 417.00	52 636.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби	1010	68 928.00	64 595.00
первісна вартість	1011	191 029.00	201 513.00
знос	1012	122 101.00	136 918.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	

Додаток Ж

інші фінансові інвестиції	1035	1 033 016.00	360 325.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2 875.00	2 220.00
Відстрочені податкові активи	1045	50 821.00	49 893.00
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	510 666.00	399 440.00
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	120 102.00	131 033.00
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	1 839 600.00	1 122 091.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	751.00	750.00
Виробничі запаси	1101	751.00	750.00
Незавершене виробництво	1102	0.00	
Готова продукція	1103	0.00	
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	515 665.00	512 311.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	12 265.00	17 226.00
з бюджетом	1135	2 586.00	2 294.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	2 281.00	
з нарахованих доходів	1140	1 301.00	5 341.00
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	184 921.00	151 823.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	762 751.00	1 381 557.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	328 445.00	908 742.00
Готівка	1166	7.00	10.00
Рахунки в банках	1167	327 569.00	908 732.00

Додаток 3

Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	50 148.00	716 498.00
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	8 021.00	699 024.00
резервах незароблених премій	1183	42 127.00	17 473.00
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	0.00	
Усього за розділом II	1195	1 858 833.00	3 696 542.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	3 698 433.00	4 818 633.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	261 975.00	261 975.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	118 000.00	139 906.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	774 797.00	1 290 268.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	1 154 772.00	1 692 149.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	

Додаток І

Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	27 840.00	20 554.00
Довгострокові забезпечення	1520	4 332.00	15 749.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	4 332.00	15 749.00
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	1 991 693.00	2 443 238.00
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	302 269.00	1 044 914.00
резерв незароблених премій	1533	1 689 424.00	1 398 324.00
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	2 023 865.00	2 479 541.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	27 732.00	59 076.00
розрахунками з бюджетом	1620	39 032.00	27 518.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	38 990.00	27 316.00
розрахунками зі страхування	1625	0.00	168.00
розрахунками з оплати праці	1630	351.00	107.00
за одержаними авансами	1635	0.00	
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	

Додаток І

за страховою діяльністю	1650	109 698.00	203 145.00
Поточні забезпечення	1660	342 370.00	356 105.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	613.00	824.00
Усього за розділом III	1695	519 796.00	646 943.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	3 698 433.00	4 818 633.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		0.00
Чисті зароблені страхові премії	2010	2 935 548.00	2 886 159.00
Премії підписані, валова сума	2011	2 763 900.00	3 405 304.00
Премії, передані у перестраховування	2012	94 797.00	163 795.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-291 099.00	359 859.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-24 654.00	4 509.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050		0.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	1 012 162.00	1 268 521.00
Валовий: прибуток	2090	1 923 386.00	1 617 638.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-51 641.00	-64 908.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-742 645.00	-67 789.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	691 004.00	2 881.00

Додаток Й

Інші операційні доходи	2120	91 458.00	12 426.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	610 243.00	529 969.00
Витрати на збут	2150	826 012.00	803 140.00
Інші операційні витрати	2180	69 131.00	29 390.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	457 817.00	202 657.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	232 130.00	174 804.00
Інші доходи	2240	217 590.00	31 237.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	4 635.00	5 448.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	152 890.00	74 789.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	750 012.00	328 461.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-212 635.00	-131 025.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	537 377.00	197 436.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00

Додаток К

Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	537 377.00	197 436.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	8 702.00	9 479.00
Витрати на оплату праці	2505	373 643.00	283 699.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	64 408.00	49 274.00
Амортизація	2515	43 796.00	44 769.00
Інші операційні витрати	2520	3 135 899.00	2 710 751.00
Разом	2550	3 626 448.00	3 097 972.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
Рух коштів у результаті операційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
-------------	--------------	---------------------------	---